

הכנס השני

תטה לבך לתבונה - מעגלי מחקר במכללת קיי

יום שני ז' בניסן תשע"ג, 18 במרס 2013

ספר הכנס

רשות המחקר

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי

הוראה, למידה וחינוך הם תחומי דעת דינאמיים הנמצאים בהשתנות מתמדת ודורשים חשיבה וחקר של העשייה החינוכית. מחקר מהווה מנגנון משמעותי בפיתוח מקצועי של פרחי הוראה, מורים בפועל ומורי המורים. כדי להפוך את הידע המחקרי של פרט לנחלת הכלל, חשוב לארגן מסגרות לשיח חינוכי-מחקרי. הכנס "תטה לבך לתבונה – מעגלי מחקר במכללת קיי" נועד להפצה ולדיון בידע מחקרי המצטבר במכללה בעקבות עבודות המחקר של חברי הסגל ושותפיהם במוסדות חינוך אחרים, וכן בעקבות עבודות מחקר של דור חדש של חוקרים, הצומח במסגרות ללימודים מתקדמים במכללה. השיתופיות של חברי הסגל בעבודת מחקר משתקפת בתוכנית הכנס בסימפוזיונים ובמיצגים רבי המשתתפים.

הכנס נועד לקהל מגוון של מורי מורים ופרחי הוראה, מורים בפועל ומנהלים של בתי ספר, בעלי תפקידים במשרד החינוך וקהילות המעורבות בחינוך ובהכשרת מורים.

הכנס הראשון התקיים בשנת תשע"ב והוא יצר חווית התלהבות והתפעלות מהעשייה המחקרית המתקיימת במכללה. בכנס השתתפו יותר מ-170 אנשים והוצגו בו 41 מיצגים, שבמרביתם היו מחקרים שהושלמו או של מחקרים שהגיעו לשלבים מתקדמים. בנוסף, שימש הכנס כמסגרת להעלאת רעיונות חדשים למחקר שיתופי, ובעקבותיו התגבשו שתי רשתות מחקר הכוללות 17 חוקרים. בעקבות הצלחתו של הכנס הראשון החלטנו להפוך את הכנס למסורת ולקיים אותו מידי שנה.

הכנס השני בתשע"ג מציג גם כן מחקרים במגוון תחומים של חינוך, הכשרת מורים, ספרות ולשון, פילוסופיה, פסיכולוגיה, סוציולוגיה, קרימינולוגיה, ניהול, וכן תכנים של שתי רשתות המחקר: רשת ה-PBL (Project-Based Learning) החוקרת את תהליך החדשנות הפדגוגית במכללה, ורשת העוסקת בהשפעת הלימודים במכללת קיי על העצמת האישה הבדואית. הרצאת העוגן של הכנס ניתנת על ידי פרופ' תמר אלכסנדר, ראש המחלקה לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון בשנים 2000-2012. ההרצאה "סינדרלה, לילה ורחל – סיפור סובב עולם: שינויים תרבותיים ודרכי הסתגלות" תציג את ההיבטים הפסיכולוגיים והחינוכיים של הסיפור במגוון גרסותיו בתרבויות השונות.

הכנס השני הרחיב את מעגליו, ונוסף לו מעגל מחקר חדש המוקדש לחקר הספורט בשני תחומים:

(1) מחקר עדכני במדעי גוף האדם והבריאות; (2) ספורט בראי מדעי הרוח והחברה. הרצאת העוגן במעגל זה היא של פרופ' רוני לידור, נשיא המכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זינמן במכון וינגייט. ההרצאה "תרומת הגיל היחסי ומקום הולדת הספורטאי להישגיות בספורט - ממצאים על ספורטאי עילית ישראלים" מציגה את ממצאי המחקר שחקר מאפיינים של ספורטאיות וספורטאים.

חומרי הכנס נגישים באתר http://bit.ly/kaye_conf_2013

בברכה,

ד"ר אולזין גולדשטיין

יו"ר הכנס וראש רשות המחקר

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי

ברכות

במהלך השנים האחרונות תופסת העשייה המחקרית במכללה תנופה מרשימה. רבים מאנשי הסגל עוסקים במחקר באופן פעיל ומתמשך הן כמחקר אישי או כמחקר צוותי. רובנו רואים במחקר רכיב חשוב בפיתוח המקצועי שלנו וביכולתנו להשפיע על הכשרת מורים, על חינוך ועל יצירת ידע בתחומים דיסציפלינאריים שונים. כארגון, הצטרפנו השנה גם לשתי קבוצות מחקר בינלאומיות, האחת עוסקת בבניית תכניות לימודים בתחום של רב תרבותיות (מחקר DOIT) והשנייה עוסקת בקידום אינטרנציונליזציה של מוסדות אקדמיים (מחקר IRIS). גם ברמה התוך מכללתית פיתחנו שתי רשתות מחקר שיתופיות, האחת עוסקת בפדגוגיה החדשנית של למידת חקר מבוססת פרויקטים (PBL), והאחרת חוקרת את תפקידה של מכללת קיי בהעצמת האישה הבדואית.

יישר כוח לכל העושים במלאכה ולרשות המחקר, בניהולה של ד"ר אולזן גולדשטיין, על ההתלהבות המתמשכת בהטמעת תרבות מחקרית במכללה. אכן, ספר התקצירים של מחקרי הסגל שיוצגו בכנס "תטה לבך לתבונה - מעגלי מחקר במכללת קיי", מעיד על מרכזיותו של המחקר בחיינו המקצועיים.

תודה לכולכם על העשייה ועל השיתוף.

בברכה,

פרופ' לאה קוזמינסקי

נשיאת המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי

וועדות הכנס

וועדה אקדמית

ד"ר אולזין גולדשטיין (יו"ר הכנס), ד"ר סלים אבו ג'אבר, ד"ר מוחמד אבו-נג'א, ד"ר אסתר אזולאי, ד"ר סמדר בן-אשר, ד"ר טלי בן-ישראל, גב' אמירה בסול, ד"ר פכרי בסול, פרופ' שלמה בק, ד"ר יהודית ברק, ד"ר שלומית גיא, ד"ר אמנון גלסנר, ד"ר פליקס לבד, ד"ר משה לנזמן, ד"ר נורית נתן, פרופ' לאה קוזמינסקי, ד"ר גילה קציר, ד"ר שושנה שטיינברג, ד"ר שלומית שרייבום-שבטיאל וד"ר ורד רפאלי.

וועדה מארגנת

ד"ר נורית נתן, ד"ר סמדר בן-אשר, ד"ר טלי בן-ישראל, ד"ר אולזין גולדשטיין וענת אלבו.

מזכירת הכנס: גילה אביטל

תודות

רשות המחקר מבקשת להודות למרצים אורחים של הכנס, פרופ' תמר אלכסנדר ופרופ' רוני לידור, לחברי הוועדות של הכנס ולכל מי שסייע במהלך ההכנות, על תרומתם המשמעותית לקיום הכנס.

תודה לד"ר נורית נתן על העריכה האקדמית של תקצירי המיצגים ושל ספר הכנס.

ועדת הכנס מבקשת להודות לחברי הסגל על הסיוע בארגון הכנס: גילה אביטל, מיכל סטרייר, נלי בס, לליב בן משה וצוות המחשבים, לצוות מרכז המידע והשירות (ממו"ש) ולצוות האחזקה והניקיון.

תוכן העניינים

2	פתח דבר
3	ברכות
4	וועדות הכנס
4	תודות
7	תכנית הכנס
10	תקצירים
11	הרצאת עוגן "סינדרלה, לילה ורחל – סיפור סובב עולם: שינויים תרבותיים ודרכי הסתגלות"
11	פרופ' תמר אלכסנדר
	הרצאת עוגן במסגרת מעגל הספורט של הכנס "תרומת הגיל היחסי ומקום הולדת הספורטאי להישגיות בספורט:
13	ממצאים על ספורטאי עילית ישראלים"
13	פרופ' רוני לידור
14	תפקידה של מכללת קיי בהכשרת מורים לקראת יישומו של "החינוך המכיל" במערכת החינוך
14	סלים אבו ג'אבר, דיתה פישל, ג'מיל אבו עג'אג, עארף אבו עג'אג, אבראהים אבו עג'אג וסמדר תובל
15	רמות החשיבה הגיאומטרית בקרב פרחי הוראה
15	מוחמד אבו-נג'א ונאדר חאלף
16	יעילות תכנית "סיכויים" במניעת רצדיביזם בקרב בני נוער עולים: מחקר אורך
16	ארנון אדלשטיין
17	השוואת מדדי יציבה ושכיחות כאב גב בין ילדים בחינוך הרגיל וילדים בחינוך המיוחד
17	בן ציון אדר
18	ניכור חברתי כלפי החריג ודרכים לתיקון על פי עמוס עוז ומרק שאגאל
18	אסתר אזולאי
19	נערות- שחקניות כדורסל בישראל: "בגוף אני מבינה"
19	מיכל אנגיל
20	מטרות בעלי המועדונים ומקסום התועלת
20	רן בן מלכה
21	הצעה לשינוי שיטת ההדרכה הפדגוגית במכללות
21	פכרי בסול
22	הלמידה כנוודות במרחב ספר
22	שלמה בק, דודה ברק ורות מנסור
23	רב תרבותיות ממעשה להלכה
23	יהודית ברק, רונית וינטראוב, ציפורה אלנאברי, שירלי אברגיל, סמהאר אגבריה, שוש שטיינברג
24	שונות קצב לב ומדדי נייודות בקרב ילדים המתפתחים באופן תקין
24	ובילדים לאחר פגיעת ראש
24	שרון ברק
25	מהחלונות השבורים לתהליך האריסטוקרטיזציה של הכדורגל האנגלי
25	שלומית גיא
26	רשת המחקר PBL – המחקר סביב למידה מבוססת פרויקטים במכללת קיי
	אמנון גלסנר, מירב אסף, אולזין גולדשטיין, בבי טורניאנסקי, תרצה לוי, לאה קוזמינסקי, חיה קפלן, אינסה
26	רואה-פורטיאנסקי, שרמן רוזנפלד, בתיה רייכמן, ורד רפאלי וסמדר תובל
27	תרומת לשון ספר בן סירא לפילולוגיה המקראית ולהוראת לשון המקרא
27	חיים דיהי
28	למידה מבוססת פרויקטים (PBL) בכיתות ג' בב"ס יסודי
28	חקר מקרה והשלכותיו על הכשרת המורים
28	יהודית זמיר, מארק אפלבוים ודיאנה מילמן
	חווית הלמידה ואפיוני הסביבה הלימודית של תלמידים הלומדים בתוכנית "תפנית": נקודת המבט של תיאורית
29	ההכוונה העצמית

29 רויטל חדד וחיה קפלן
30 עבודה קבוצתית עם מתבגרים צעירים שהוריהם התגרשו
30 ביילי יאנוס וסמדר בן אשר
31 עולם הספר וחשיבותו בעידן הפוסט-טכנולוגי: תיאוריה ופרקטיקום
31 מירי יוסוב-שלום
32 עמדות אוהדים כלפי מכירות משחקים
32 עופר מוכתר
34 רשת המחקר - השפעת הלימודים במכללת קיי על העצמת האישה הבדואית
34 נורית נתן, סלים אבו ג'אבר, סלימאן אבו באדר, אמאל אבו סעד וורדה סעדה גרגס
35 התפתחות הכדור עף בתקופת המנדט הבריטי (1918-1948)
35 יעקב סובויץ
36 הספורט הרוויזיוניסטי בארץ ישראל ובמדינת ישראל
36 לירון סמוליאר
37 הטמעת תהליכי הוראה-למידה באמצעות ה-PBL
37 בתוכנית המצוינות בנגב בקרב תלמידים בדואים
37 אינה סמירנוב, חיה קפלן, צביקה לוטן, פייסל סואלחה, עאסלה גלאל, רנא ופאתן
38 הסטודנטית הבדואית במכללה: תהליך העצמה והתפתחות מקצועית
38 המקרה של סטודנטיות בתוכנית הגן
38 וורדה סעדה גרגס
39 מחקר פעולה בנושא הדרכה פדגוגית במודל חונכות - מודל האחות הגדולה
39 וורדה סעדה גרגס ואתי בר
40 תהליכי צמיחה ברצף ההתפתחות המקצועית: נקודת המבט המחקרית
40 חיה קפלן, רחל צפרייר, ורד רפאלי, דינה בן יעיש, אסתי פיירסטיין, גילה רונון, רקפת שחר ויוני ספרונוב
41 מגדר ותחרותיות: עדות ממשחקי טניס של מקצוענים
41 אלכס קרומר, מוסי רוזנבוים ועופר שפיר
42 "החצי המלא של הכוס": חוויות הוראה חיוביות של מתמחים והקשר למוטיבציה להוראה
42 ורד רפאלי וורדה צימרמן
43 נשים ערביות, השכלה גבוהה ותרומתה למעמד האישה
43 תמר שפירא
44 'יש מלים, ויש מלים!': עיון ביצירותיו של שלונסקי לילדים
44 עדית שר
45 על אודות המציגים

תכנית הכנס

שעות	מושב ומקום
9:00-8:30	התכנסות והרשמה - לובי הבניין המרכזי
	מושבים מקבילים
10:00-9:00	מושב 1 – חדר 412 יו"ר: ד"ר אמנון גלסנר מציגים: ד"ר אמנון גלסנר, מירב אסף, ד"ר אולז'ין גולדשטיין, ד"ר בבי טורניאנסקי, ד"ר תרצה לוי, פרופ' לאה קוזמינסקי, ד"ר חיה קפלן, ד"ר אינסה רואה-פורטיאנסקי, ד"ר שרמן רוזנפלד, ד"ר בתיה רייכמן, ד"ר ורד רפאלי וד"ר סמדר תובל רשת המחקר PBL - המחקר סביב למידה מבוססת פרויקטים במכללת קיי
	מושב 2 – חדר 405 יו"ר: ד"ר נורית נתן ד"ר תמר שפירא: נשים ערביות, השכלה גבוהה ותרומתה למעמד האישה ד"ר נורית נתן, ד"ר סלים אבו ג'אבר, ד"ר סלימאן אבו באדר, ד"ר אמאל אבו סעד וורדה סעדה גרגס: רשת המחקר - השפעת הלימודים במכללת קיי על העצמת האישה הבדואית
	מושב 3 – מעגל הספורט, אולם 203 יו"ר: חנה נגאר <ul style="list-style-type: none"> ○ ד"ר שרון ברק: שונות קצב לב ומדדי ניידות בקרב ילדים ○ ד"ר בן ציון אדר: השוואת מדדי יציבה ושכיחות כאב גב בין ילדים בחינוך הרגיל וילדים בחינוך המיוחד ○ ד"ר יעקב סובוביץ: התפתחות הכדור עף בתקופת המנדט הבריטי
12:15-11:45	הפסקה
11:45-10:15	מושב מליאה, אולם 203 יו"ר: ד"ר אולז'ין גולדשטיין ברכות הרצאת עוגן: פרופ' תמר אלכסנדר, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב סינדרלה, ליילה ורחל – סיפור סובב עולם: שינויים תרבותיים ודרכי הסתגלות
	הפסקה
12:15 - 11:45	כיכר הידע – הרצאות ושולחנות עגולים
13:15 - 12:15	מושב 4 – חדר 402 ספרות בראי החינוך יו"ר: ד"ר חיים דיהי <ul style="list-style-type: none"> ○ ד"ר עדית שר: 'יש מלים, ויש מלים!': עיון ביצירותיו של שלונסקי לילדים ○ ד"ר חיים דיהי: תרומת לשון ספר בן סירא לפילולוגיה המקראית ולהוראת לשון המקרא ○ ד"ר מירי יוסוב-שלום: עולם הספר וחשיבותו בעידן הפוסט-טכנולוגי: תיאוריה ופרקטיקום
	מושב 5 – חדר 5 ממצוקה להעצמה יו"ר: ד"ר סמדר בן-אשר <ul style="list-style-type: none"> ○ בילי יאנוס וד"ר סמדר בן אשר: עבודה קבוצתית עם מתבגרים צעירים שהוריהם התגרשו ○ פרופ' ארנון אדלשטיין: יעילות תכנית "סיכויים" במניעת רצדיביזם בקרב בני נוער עולים-מחקר אורך ○ ד"ר אסתר אזולאי: ניכור חברתי כלפי החריג ודרכים לתיקון על פי עמוס עוז ומרק שאגאל

שעות	מושב ומקום
	כיכר הידע – הרצאות ושולחנות עגולים
13:15 - 12:15	<p>מושב 6 – חדר 412 הכשרה להוראה</p> <p>יו"ר: ד"ר תרצה לוי</p> <ul style="list-style-type: none"> וורדה סעדה גרגס ואתי בר: הדרכה פדגוגית במודל חונכות – מודל האחות הגדולה ד"ר פכרי בסול: הצעה לשינוי שיטת ההדרכה הפדגוגית במכללות וורדה סעדה גרגס: הסטודנטית הבדואית במכללה: תהליך העצמה והתפתחות
	<p>מושב 7 – חדר 405 הוראה ולמידה</p> <p>יו"ר: ד"ר סאלם אלעטאונה</p> <ul style="list-style-type: none"> ד"ר מוחמד אבו-נג'א וד"ר נאדר חאלף: רמות החשיבה הגיאומטרית ד"ר ורד רפאלי וד"ר וורדה צימרמן: "החצי המלא של הכוס": חוויות הוראה חיוביות של מתמחים והקשר למוטיבציה להוראה רויטל חדד וד"ר חיה קפלן: חווית הלמידה ואפיוני הסביבה הלימודית של תלמידים הלומדים בתוכנית "תפנית": נקודת המבט של תיאורית ההכוונה העצמית
	<p>מושב 8 - מושב מליאה של מעגל הספורט, אולם 203</p> <p>יו"ר: ד"ר שלומית גיא</p> <ul style="list-style-type: none"> פרופ' רוני לידור – הרצאת עוגן: תרומת הגיל היחסי ומקום הולדת הספורטאי להישגיות בספורט – ממצאים על ספורטאי עילית ישראלים ד"ר פליקס לבד: "מורכבות" השוללת שליטה במשחקי כדור" - הצגת הספר
	הפסקה
13:30 - 13:15	
	מושבים מקבילים
14:30 - 13:30	<p>מושב 9 - חדר 412 סימפוזיון</p> <p>יו"ר: ד"ר אינה סמירנוב</p> <p>מציגים: ד"ר אינה סמירנוב, ד"ר חיה קפלן, צביקה לוטן, פייסל סואלחה, עאסלה גלאל, רנא ופאתן</p> <p>הטמעת תהליכי הוראה-למידה באמצעות ה-PBL בתוכנית המצוינות בנגב בקרב תלמידים בדואים</p>
	<p>מושב 10 - חדר 405 סימפוזיון</p> <p>יו"ר: ד"ר סלים אבו ג'אבר</p> <p>מציגים: ד"ר סלים אבו ג'אבר, ד"ר דיתה פישל, ד"ר ג'מיל אבו עג'אג', עארף אבו עג'אג' ואבראהים אבו עג'אג'</p> <p>מתדיינת: ד"ר סמדר תובל</p> <p>תפקידה של מכללת קיי בהכשרת מורים לקראת יישומו של "החינוך המכיל" במערכת החינוך</p>
	<p>מושב 11 – חדר 402 סימפוזיון</p> <p>יו"ר: ד"ר יהודית ברק</p> <p>מציגים: רונית וינטראוב, ציפורה אלנאברי, שירלי אברג'יל, סמהאר אגבריה</p> <p>מתדיינת: ד"ר שושנה שטיינברג</p> <p>רב תרבותיות ממעשה להלכה</p>
	<p>מושב 12 - מעגל הספורט, אולם 203</p> <p>יו"ר: ד"ר פליקס לבד</p> <ul style="list-style-type: none"> לירון סמוליאר: הספורט הרוויזיוניסטי בארץ ישראל ובמדינת ישראל ד"ר עופר מוכתר: עמדות אוהדים כלפי מכירות משחקים ד"ר שלומית גיא: מהחלונות השבורים לתהליך האריסטוקרטיזציה של הכדורגל האנגלי
14:45 - 14:30	הפסקה

שעות	מושב ומקום
	מושבים מקבילים
	מושב 13 – חדר 402 סימפוזיון
	יו"ר: ד"ר יהודית זמיר מציגים: ד"ר יהודית זמיר, ד"ר מרק אפלבוים ודיאנה מילמן למידה מבוססת פרויקטים (PBL) בכתות ג' בבי"י יסודי - חקר מקרה והשלכותיו על הכשרת המורים
	מושב 14 – חדר 405 סימפוזיון
	יו"ר: פרופ' שלמה בק מציגים: פרופ' שלמה בק, ד"ר יהודית ברק וד"ר רות מנסור שוטטות (נוודות) בלמידה
15:45 – 14:45	מושב 15 - חדר 412 סימפוזיון
	יו"ר: ד"ר חיה קפלן מציגים: ד"ר חיה קפלן, רחל צפרייר, ד"ר ורד רפאלי, דינה בן יעיש, אסתי פיירסטיין, גילה רונן, ד"ר בתיה רייכמן ורקפת שחר תהליכי צמיחה ברצף ההתפתחות המקצועית: נקודת המבט המחקרית
	מושב 16 – מעגל הספורט, אולם 203
	יו"ר: ד"ר פליקס לבד ○ מיכל אנג'ל: נערות - שחקניות כדורסל בישראל: "בגוף אני מבינה" ○ ד"ר אלכס קרומר: מגדר ותחרותיות: עדות ממשחקי טניס של מקצוענים ○ רן בן מלכה: מטרות בעלי המועדונים ומקסום התועלת
15:45	נעילת הכנס

תקצירים

הרצאת עוגן "סינדרלה, ליילה ורחל – סיפור טובב עולם: שינויים תרבותיים ודרכי הסתגלות"

פרופ' תמר אלכסנדר

ההרצאה בדקה מה קרה לסיפור סינדרלה האירופית כאשר הגיע לתרבות היהודית ולתרבות הערבית? אלו שינויים חלו בסיפור? מה משמעות השינויים? מה תפקיד הסיפור בחברה הסובבת? מה תפקידו החינוכי פסיכולוגי? ומדוע סיפור סינדרלה מסופר מאות שנים כמעט בכל התרבויות?

הסיפור העממי שבעל פה, כמו כל יחידה פולקלורית, נע בין הקבוע למשתנה, בין האוניברסלי ללוקאלי. כאשר סיפור עובר מתרבות לתרבות, מקהילה לקהילה, הוא עובר תהליכים של שינויים והסתגלות כדי להתאים עצמו לתרבות הסובבת. תהליכים אלו הם המאפשרים את המשך חיותו של הסיפור. ללא ההסתגלות לבני הקבוצה, אורח חייה והנורמות החברתיות שלה לא יהיו עניין להקשיב לו, והסיפור יעלם מן העולם.

ההרצאה הדגימה תהליכים אלו בתרבות היהודית ובתרבות הערבית והבדואית בישראל על פי סיפור סינדרלה. בשתי התרבויות משתנה שם הגיבורה: כך, למשל, בתרבות היהודית שמה רחל, חנינתאללה (נוסח מתימן) או סמידה רמידה (נוסח ממרוקו), ובתרבות הערבית שמה ליילה, סומייה או סלמה.

סינדרלה הוא אחד מסיפורי העם העתיקים והנפוצים ביותר בכל התרבויות והוא ממשיך ונכתב ומסופר בעל פה עד עצם היום הזה. קיימת נוסחה כתובה מסין כבר מן המאה ה-9, ואילו מוטיב זיהוי הכלה באמצעות נעל מופיע כבר בסיפור מצרי עתיק, בו מסופר על נשר שהפיל נעל לרגלי פרעה והלה מיד ציוה להביא לפניו את בעלת הנעל כדי שיינשא לה.

בעולם המערבי יש שלושה נוסחים לסיפור: הנוסח של גמבטיסטה בזילה (Basile, 1634-1636) מסיציליה; הנוסח של שרל פרו (1697) מצרפת, והנוסח של האחים יעקב ווילהלם גרים (Grimm, 1812) מגרמניה. הנוסח של פרו הוא הידוע ביותר במערב בגלל העיבוד לקולנוע של וולט סידני ובגלל עיצובו המתקתק.

בנוסחים המערביים זהו סיפורה של היתומה הנרדפת שזכתה לסיוע מאגי כדי להיפגש עם הנסיך בנשף, בורחת ממנו אך מזוהה באמצעות חפץ השייך לה (נעל, טבעת וכ"ו) ואז נישאת לנסיך וחיה עמו באושר ועושר. לטיפוס סיפורי זה יש שני טיפוסים משנה: באחד, הבת רוצחת את אמה כדי שאביה יתחתן עם השכנה, ובנוסח השני האב רוצה לשאת את בתו לאישה.

בתרבות היהודית רווח הנוסח הסיפורי של הבת שרצחה את אמה. משמעות הסיפור היא עימות בין נשים אקטיביות המתחרות זו בזו על לב הגבר הסביל. במאבק זה כל האמצעים כשרים, כולל רמאות ורצח. זהו עולם שבו הנאמנות היחידה בין הנשים היא בין אם לבתה בגלל קשר הדם. הנתניה של האם היא בלתי מותנית ובלתי מוגבלת, וגם אם נרצחה בידי בתה היא עוזרת לה. קשרי הנאמנות היחידים בין נשים הם

קשרים תוך משפחתיים, ואילו הנשים שמחוץ למשפחה מאיימות על הרס המבנה המשפחתי. המספרות שנשאלו על המסר של הסיפור ראו בו סיפור שבא ללמד לקח ולהזהיר את הנערה העומדת לפני נישואין מפני נשים מתחרות. מסוכנות ביותר הן דווקא אלה המקורבות ביותר, כמו החברה הטובה או השכנה. בהקשר זה, מעשיית הקסם הופכת למעשית נשים: היא רווחת בחברה של נשים, עוסקת בענייני נשים, מסופרת בפי נשים לנשים, ויש לה מסר המיועד לנשים.

ייחודם של הנוסחים בערבית שהם מותאמים לסביבה הגיאוגרפית ולסיטואציה החברתית פוליטית בישראל. בולט השימוש במוטיב השימוש בקוצים: ההתעללות בנערה מתבטאת בכך שעליה לקטוף קוצים, ושמלת הפאר שלה מורכבת מקוצים שהפכו לחוטי זהב. לחלק מן הנוסחים נוספת פתיחה אקטואלית פוליטית המתייחסת ליחסים בין הממשל הישראלי לשבטים הבדואים.

סיפור סינדרלה הוא סיפור על התבגרות מינית ועל הבשלת הנשיות של נערה המגיעה להכרת ה"אני", משתחררת מן התלות באביה ומממשת את עצמה במושגים מסורתיים על ידי הקמת משפחה חדשה משלה, נישואין לגבר מתאים ולידת ילדים.

המעשייה מעצם הגדרתה מתרחשת בעולם הפנטזיה והדמיון. תפיסה זו משותפת הן למספרים והן למאזינים, ולכן המעשייה איננה משקפת את המציאות אלא את מציאות הנפש הנסתרת. אחת הפונקציות של המעשייה בחברה, כפי שטוענת האסכולה הפסיכולוגית, היא לשמש כתיעול (OUTLET), כלומר, דווקא המללתו של עולם הנפש האפל והנסתר בסיפור מבטיח שמירה על נורמות חברתיות וממוסדות במציאות.

על אודות המרצה

תמר אלכסנדר היא פרופ' מן המניין במחלקה לספרות עברית באוניברסיטת בן-גוריון ועמדה בראשה בשנים 2000-2012. היא מופקדת על הקתדרה ע"ש אסטל פרנקפורטר לחקר תרבות יהודי ספרד; מנהלת מרכז משה דוד גאון לתרבות הלאדינו ומייסדת ויו"ר החטיבה לפולקלור באוניברסיטה ובמכללת אחוה. פרופ' אלכסנדר פרסמה ספרים ומאמרים רבים, וזכתה לפרסים ייחודים, ביניהם עיטור כבוד ממדרגה ראשונה מטעם מלך ספרד חואן קרלוס, "מסדר המעלה האזרחית", על הישגים בחקר מורשת יהודי ספרד (2012).

מידע על העשייה המגוונת והעשירה (פעילות אקדמית, תפקידים, פרסים ופרסומים) של פרופ' תמר אלכסנדר ניתן למצוא [בדף הבית שלה](#)¹.

¹ <http://cmsprod.bgu.ac.il/humsos/departments/heblit/Segel/Academic/tamar>

הרצאת עוגן במסגרת מעגל הספורט של הכנס "תרומת הגיל היחסי ומקום

הולדת הספורטאי להישגיות בספורט: ממצאים על ספורטאי עילית

ישראלים"

פרופ' רוני לידור

מגוון של גורמים – ביולוגיים וסביבתיים – משפיע על סיכוייהם של ספורטאים צעירים להגיע להישגים. גורמים ביולוגיים כמו מבנה מערכת השלד-שריר וגורמים סביבתיים כמו איכות תכנית האימונים הם בעלי השפעה על סיכוייהם של צעירים להגיע לביצועים איכותיים בספורט. בעשור האחרון שני גורמים סביבתיים זכו להתעניינות רבה בקרב חוקרים המתמקדים באיתור ובטיפוח ראשוני של ספורטאים צעירים – הגיל היחסי של הספורטאי (relative age effect) ומיקום הלידה (birth place effect) שלו. הגיל היחסי של הספורטאי הוא תאריך לידתו בשנתון נתון (האם נולד, לדוגמה, בינואר או בנובמבר של שנתון הלידה שלו?). מקום הלידה של הספורטאי הוא המקום הגאוגרפי בו נולד או גדל עד גיל 14 (האם נולד/גדל בעיר גדולה או ביישוב קטן?) ממצאי מחקר על ספורטאים בצפון אמריקה ובמערב אירופה מלמדים שיש יתרון לספורטאים שנולדו ברבעון הראשון של שנת הלידה שלהם ושנולדו/גדלו בערים בגודל בינוני להגיע לרמות ביצוע הגבוהות ביותר בספורט בהשוואה לספורטאים שנולדו ברבעונים מאוחרים יותר בשנתון הלידה שלהם ושנולדו/גדלו בערים קטנות או גדולות.

בהרצאה זו אציג ממצאים משני מחקרים שבחנו את תרומתם של הגיל היחסי ומקום הולדת הספורטאי להישגיות של ספורטאי עילית ישראלים: האחד בחן את תרומתם של שני הגורמים בקרב שחקני כדורגל, כדורסל, כדורעף וכדוריד ישראלים (Lidor, Côté, Arnon, Zeev & Cohen-Maoz, 2010), והשני - את תרומתם של שני הגורמים בקרב שחקניות כדורגל, כדורסל, כדורעף וכדוריד ישראליות (Lidor, Arnon, Maayan, Gershon & Côté, in press).

שני ממצאים עיקריים עולים מהמחקרים: (א) גורם הגיל היחסי לא נמצא כתורם להישגיות של שחקני ושחקניות כדור בישראל, ו- (ב) גורם מקום הולדת הספורטאי נמצא כתורם להישגיות הספורטאי, אולם הוא נמצא כתלוי ענף ספורט. לדוגמה: ההסתברות ששחקני כדורעף יגיעו לליגת העל בכדורעף גבוהה יותר בקרב שחקנים שנולדו במקומות יישוב קטנים (עד 2,000 תושבים) בהשוואה לכאלו שנולדו במקומות יישוב גדולים יותר. לעומת זאת, מקומות יישוב בעלי גודל בינוני נמצאו כתורמים להתפתחות בקרב שחקנים במשחקי כדור אחרים (כדוריד).

בנוסף להצגת הממצאים הבולטים משני המחקרים שנערכו על אוכלוסיות של ספורטאיות וספורטאים ישראלים, אסביר (א) מדוע הממצאים על הגיל היחסי של אוכלוסיות אלו שונים מהממצאים על הגיל היחסי של ספורטאים מצפון אמריקה וממערב אירופה, ו- (ב) מדוע הממצאים על מקום הלידה של הספורטאי הישראלי דומים בחלקם לממצאים על גורם זה בקרב אוכלוסיות של ספורטאים ממקומות אחרים בעולם. אדון בהרצאה גם בהקשר המערכתי-תרבותי של הספורט בישראל.

מקורות

תפקידה של מכללת קיי בהכשרת מורים לקראת יישומו של "החינוך המכיל" במערכת החינוך

סלים אבו ג'אבר, דיתה פישל, ג'מיל אבו עג'אג', עארף אבו עג'אג', אברהים אבו עג'אג' וסמדר תובל

הנושא של "הכלה בחינוך" (Inclusion in Education) מקבל תאוצה בשנים האחרונות בהרבה מערכות חינוך בעולם, ולאחרונה גם בישראל. המושג "הכלה" במשמעותו המילולית הוא היכולת הרגשית של האחד לקבל ולשאת בתוכנו את רגשותיו של האחר, להיות אמפאתי וקשוב אליו, לאסוף אל תוכו את חוויותיו, להזדהות איתו ולספק לו מרחב בטוח לביטוי תחושות ורגשות. המשמעות בשדה החינוך היא: כל הילדים צריכים להיכלל בחיים החינוכיים והחברתיים בבתי הספר הרגילים שבאזורי מגוריהם. בית הספר נדרש לתת לילדים מענה חינוכי, פיסי וחברתי, כולל שילובם של ילדים עם צרכים מיוחדים. עיקרון זה מדגיש את זכותם של בעלי הצרכים המיוחדים לחוות חיים רגילים, ללמוד בבית ספר הקרוב למקום מגוריהם ולקבל השכלה בסביבה הכי פחות מגבילה.

בארה"ב הדעה בעניין השילוב היא ALL IS ALL כלומר, יש לשלב כל תלמיד ללא קשר לרמת תפקודו ולקשייו. לפי מודל זה ניתנים השירותים החינוכיים המיוחדים הדרושים לתלמידים עם צרכים מיוחדים בתוך ביה"ס הרגיל. השילוב המלא מתאפיין באחריות משותפת של המורה הכולל ושל המורה לחנוך מיוחד.

לאחרונה, גם מערכת החינוך בישראל מתחילה להיערך ל- "הכלה בחינוך" בכל המגזרים במדינה, כאשר מטרת העל המוכרזת היא: מערכת החינוך תחתור לקידום המצוינות, לשיפור בהישגים ובאיכות החינוכית ולצמצום הפערים החברתיים. לכן משרד החינוך הכריז ש"ההכלה בחינוך" היא היעד מספר 1. על כן, כל המערכת ובראשה המוסדות להכשרת מורים בארץ, חייבים להיערך בהתאם, ולהכשיר מורות ומורים כדי ליישם יעד זה בבתי"ס בכל המגזרים.

מושב זה, ינסה לחשוף את נושא "ההכלה" ו"ההכלה בחינוך", בעיקר בבתי הספר בשני המגזרים: הערבי / בדואי והיהודי בדרום, כולל גיבוש נייר עמדה או הצעה התפקיד להיערכותה של מכללת קיי והתכניות להכשרת גננות ומורים לקראת יישומו של "החינוך המכיל" במערכת החינוך.

רמות החשיבה הגיאומטרית בקרב פרחי הוראה

מוחמד אבו-נג'א ונאדר האלף

בדיקת תוכנית הלימודים של בית הספר היסודי והעל יסודי מראה שגיאומטריה היא אחד מנושאי הלימוד המרכזיים, והיא נחשבת לאחד התחומים המתמטיים הקשים ביותר לתלמידים (Hofer, 1981; Lester, 2007). אחת הסיבות העיקריות לקשיים אלה היא הפער בין רמת ההוראה לבין יכולת הלמידה וההבנה של התלמידים. התלמידים נמצאים לרוב ברמת חשיבה גיאומטרית נמוכה, ואילו המורים מנסים להקנות להם ידע ברמת חשיבה גבוהה מזו שיש להם (פטקין, 1994). סיבה נוספת היא המורים המתקשים בעצמם בלמידת גיאומטריה. סטודנטים המתקבלים למכללות להתמחות מתמטיקה בתוכניות יסודי ועל-יסודי מחויבים בלימודי קורסים שונים בגיאומטריה. מניסיונו הרב בהוראה במכללות, פגשו סטודנטים מתקשים בלמידת הגיאומטריה.

על מנת להפוך את הוראת הגיאומטריה לאפקטיבית וליעילה יותר, ערכנו מחקר הבדוק את רמת החשיבה הגיאומטרית איתה באים פרחי הוראה למכללות. לשם כך הועבר שאלון המורכב מ-15 שאלות (Usiskin, 1982), הבדקות את שלוש הרמות הראשונות של החשיבה הגיאומטרית לפי תיאורית ואן-הילה. השאלון הועבר ל-84 סטודנטים המתמחים מתמטיקה בתכנית הלימודים לביה"ס היסודי והעל-יסודי. מניתוח התוצאות עולה כי 53.5% מהסטודנטים שולטים ברמה השלישית, 23.5% שולטים ברמה השנייה ו-24% שולטים ברמה הראשונה בלבד. לא נמצאו הבדלים מובהקים ברמות החשיבה הגיאומטרית בין הסטודנטים הלומדים בתכנית יסודי ובתכנית העל-יסודי. לעומת זה התברר שיש הבדלים מובהקים ברמות החשיבה הגיאומטרית בין הסטודנטים לפי מספר יחידות לימוד הברורות במתמטיקה. התברר עוד שיש הבדלים מובהקים לפי המגזר לטובת המגזר היהודי. מסקנת המחקר היא שחלק לא מבוטל מהסטודנטים המתקבלים למכללות להתמחות מתמטיקה שולטים ברמה הנמוכה ביותר בלבד, ולכן במהלך הסמסטר הראשון ללימודים יש לעבוד איתם על מנת להגיע לפחות לרמה השלישית.

מקורות

פטקין, ד' (1994). השפעת השימוש במחשב על רמות החשיבה בגיאומטריה. על"ה 15. ירושלים: המרכז להוראת המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים.

Hoffer, A. (1981). Geometry is more than proof. *Mathematics Teacher*, 74, 11-18.

Lester, F. (2007) (Ed.). *Second handbook of research in mathematics learning and teaching*.

Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematics.

Usiskin, Z. (1982). *Van Hiele levels and achievement in secondary school geometry* (Final Report). Chicago: Department of Education, University of Chicago.

יעילות תכנית "סיכויים" במניעת רצדיביזם בקרב בני נוער עולים: מחקר אורך

ארנון אדלשטיין

תכניות מניעה בעולם ובישראל למניעת עבריינות חוזרת (רצדיביזם) בקרב בני נוער איננה תופעה חדשה. אולם, עד כה רוב מוחלט של המחקרים בחנו את יעילות התכניות רק לטווח קצר או בינוני- מייך עם סיום התכנית או כשישה חודשים לאחר סיום התכנית. הסיבה העקרית לכך היא, שטווח ההשפעה של תכניות מניעה הולך ויורד לאחר זמן ומכאן, חוסר הרצון לבחון את יעילות התכנית לטווחי זמן ארוכים יותר.

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבחון את יעילותה של תכנית "סיכויים" במניעת עבריינות חוזרת של חניכים ששהו בה, לאחר תקופת זמן של עד שנתיים וחצי מיום סיום התכנית. שיטת המחקר היא שיטה כמותית בעזרת שאלון סגור רב-ברירתי. בשיטה זו בוגרי התכנית מדווחים דיווח עצמי, לגבי עבירות שנעשו לאחר סיום התכנית. דגימה גדולה של 40% מבוגרי התכנית, בכל היישובים בהם מתקיימת התכנית.

תוצאות המחקר מראות ששיעור בני הנוער בוגרי התכנית אשר חזרו להתנהגות עוברת חוק, עד שנתיים וחצי מיום סיומה הוא 22% בלבד. נמצא שאחוז הגיוס לצה"ל מבין בוגרי התכנית גבוה מזה שבאוכלוסייה הכללית. גם בקרב מי שחזר להתנהגות עוברת חוק, כל בוגרי התכנית משולבים בתכניות לימודיות, עמלניות ו/או צבאיות. שיעורי הצלחת התכנית במניעת עבריינות חוזרת היא הגבוהה ביותר שנמצאה בישראל ובעולם. הצלחתה גבוהה מאד אם נזכור שכל המופנים לתכנית היו בני נוער עוברי חוק.

המסקנה היא שתיאוריית הקשר החברתי על ארבעת מימדיה מסבירה היטב את הצלחת התכנית, וניתן לאמצה גם בתכניות מניעה ושיקום אחרות. הדגש המרכזי שעובד היטב בתכנית זו הוא האכפתיות מהחניכים.

מקורות

- Armstrong, T. A. (2003). Effect of moral reconnection therapy on the recidivism of youthful offenders. *Criminal justice and behavior*, 30(6), 668-687.
- Benda, B. B., Corwyn, R.F. & Toombs, N.J. (2010). Recidivism among adolescent serious offenders, *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 54, 566-580.
- Mulvey, P. E. (2011). Highlights from pathways to desistance. *A longitudinal study of serious adolescent offenders*, *OJJP*.

השוואת מדדי יציבה ושכיחות כאב גב בין ילדים בחינוך הרגיל וילדים בחינוך

המיוחד

אדר בן ציון

בעיית כאב הגב וליקויי יציבה בעידן המודרני הפכו לבעיה הרפואית השכיחה ביותר לאחר מחלת השפעת. בשני העשורים האחרונים נמצאו מחקרים רבים המייחסים את בעיית כאב הגב להתפתחות מוטורית לקויה של ילדים, המשפיעה על מידת התפתחות מערכת השרירים והעצמות, מערכת מפרקים ומידת ליקויי היציבה כבר בגיל הצעיר. התפתחות היציבה הלקויה של ילדים מתייחסת לאיזון של השרירים האגוניסטים והאנטגוניסטים שקשורים לאגן ולעמוד השדרה (Yao, Fiona, Trevelyan, 2011; Weiguang, 2011). מגמת השינויים של עקומות עמוד השדרה בתקופת הגיל הצעיר אינה מוכרת דיה ובמיוחד היחסים שבין אורך שרירים ועקומת עמוד השדרה (Reimers, 1993).

מטרת המחקר היא לבחון מאפייני יציבה ומדדי תנועה בקרב אוכלוסיות הילדים בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד. לבחון את מידת הקשר בין מאפייני יציבה ובין הרגלי חיים של פעילות גופנית, משך שעות הישיבה בזמן צפייה בטלוויזיה ועבודה מול מחשב. גורמים אלו נחשבים לגורמים העיקריים להתפתחות כאב גב בקרב ילדים. חשיבות המחקר היא לאתר ליקויים לוקומוטוריים בקרב קבוצות המחקר הקשורים להרגלי חיים של פעילות גופנית ופעילות של ישיבה ממושכת. לבדוק האם ישנם הבדלים בין קבוצות הילדים בחינוך הרגיל לילדים בחינוך המיוחד.

המחקר הנוכחי יציג תוצאות של מאפייני יציבה שכיחים, מידת אורך שרירי האנטגוניסטים של היציבה, ומידת תנועתיות האגן ביחס להרגלי חיים של ישיבה ופעילות גופנית בקרב ילדים בחינוך הרגיל וילדים בחינוך המיוחד. תוצאות המחקר יסייעו לבחון דרכי התמודדות, ובניית תוכניות עבודה מתואמות והמלצות לפעילות למניעת תופעות של ליקויי יציבה ודפורמציות של עמוד השדרה והשלד במהלך הגדילה בקרב קבוצות המחקר.

מקורות

Fiona, C., Trevelyan, et al., (2011). Risk factors associated with back pain in New Zealand School children. *Ergonomics*, 3(3).

Reimers, J. (1993). The incidence of hamstring shortness in Danish children 3-17 years old. *Journal of Pediat Orth, Part B*(2), 173-175.

Yao, Weiguang, et al. (2011). A cross-sectional survey of nonspecific low back pain among 2083 school children in China. *Spin*, 36(22).

ניכור חברתי כלפי החריג ודרכים לתיקון על פי עמוס עוז ומרק שאגאל

אסתר אזולאי

המחקר הנוכחי עוסק בקריאה בו זמנית בנובלה של עמוס עוז ובספר ציורים של שאגאל. עיון מסוג זה מסייע להגיע לתובנות מעמיקות בסוגיית היחס לחריג שעולה בנובלה של עמוס עוז "פתאום בעומק היער". כתוצאה מהעיון הסימולטאני ביצירות השונות, ניתן להגיע לפתרונות נוספים לבעיה שעולה בנובלה של עוז שלא עלו כתוצאה מקריאת הנובלה בלבד, אלא רק כתוצאה מעיון בטקסטים השונים יחדיו.

המחקר הינו מחקר איכותני ומנסה ליישם מודל של עיון אינטרטקסטואלי ואינטרדיסציפלינארי. מטרתו היא עיון בטקסט ספרותי ובטקסט אמנותי לצורך הגעה למסקנות ולתובנות שאינן עולות מקריאת טקסט אחד בלבד. מטרה נוספת היא בניית טקסט חדש שנוצר כתוצאה מעיון סימולטאני בתחומי אומנות שונים. הטקסט החדש מציע דרכים מגוונות לפיתרון בעיה שעולה בטקסט הספרותי. כאשר הטקסט הספרותי מצביע על דרך מסוימת לפיתרון הבעיה, הטקסט החדש שנוצר מציע, כאמור, מגוון אפשרויות עקרוניות יותר להתמודדות עם הבעיה, שבמחקר הנוכחי זו בעיה חברתית. תוצאות המחקר מצביעות על מספר תובנות: הגברת המודעות לסוגיית הניכור החברתי הגורף כלפי הילד החריג; הבנת העובדה שבעלי החיים מסייעים לטיפול בסוגיה זו, ובניית טקסט חדש כתוצאה מהעיון הסימולטאני שמאפשר להציע מגוון דרכים לפיתרון.

מסקנות המחקר במישור הפרשני הן: ניתן לעיין בו זמנית במספר טקסטים מז'אנרים שונים (שקיימת ביניהם זיקה) כאשר כל ז'אנר תורם את תרומתו לעיון ולבניית הטקסט החדש שנוצר מהמפגש ביניהם. מסקנה נוספת מצביעה על המודל המוצע לעיון המוצע לעיל כמתאים לעיון גם בטקסטים מתחום הפרוזה והאומנות. במישור החברתי המסקנה מתמקדת בהצעה לדרכים מגוונות להתייחסות לחלש לחריג ולשונה.

מקורות

אזולאי, א' (תשע"ב). ספרות ואמנות - מעגלים אינסופיים: מתודולוגיה לעיון אינטרטקסטואלי בספרות ובאמנות פלסטית. *ליצור מחקר, לחקור יצירה*. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון בנגב, 284-265.

ונציה, מ' (2001). פגישה ראשונה עם גדולי האמנים בעולם. *מרק שאגאל*. מאנגלית ארבי, א'. תל אביב: זמורה ביתן.

עוז, ע' (2005). *פתאום בעומק היער*. ירושלים: כתר.

נערות- שחקניות כדורסל בישראל: "בגוף אני מבינה"

מיכל אנג'ל

מחקר זה עוסק באופן בו השתתפות בספורט, ובאופן ספציפי בכדורסל, משנה את תפיסת הגוף של השחקניות המשתתפות, ויבדוק כיצד השינוי מתבטא. שדה המחקר הוא מרחב הספורט והשיחים השונים המרכיבים אותו.

המציאות היומיומית של השחקניות מעוצבת על ידי נורמות סותרות של נשיות וגבריות. לכן, היותן ספורטאיות כפי שאציג בהצעת מחקר זו, היא מקור לקונפליקט עבורן. בחברות מודרניות, העיסוק בספורט מוסדר על ידי שיחים מגדריים, והספורט נתפס בתרבות הפופולארית כזירה גברית מובהקת. ספורט כפי שמיוצג בתרבות הפופולארית, מזוהה עם גברים וגבריות, והוא מייצג ערכים כגון תחרותיות, הישגיות, ואגרסיביות. לפי הדיכוטומיה המגדרית המגדירה את דפוסי המחשבה על תפקידים מגדריים בחברה, ספורט לא נועד לנשים (Chan, 1994; Griffin, 1998).

שאלת המחקר היא כיצד הפרקטיקה הגופנית שמגולמת בכדורסל מעצבת, מבנה ומשנה את תפיסת הגוף והנשיות של הספורטאיות? ספורט מזוהה עם גוף גברי, חזק ושרירי, בעוד שהגוף הנשי מזוהה עם חולשה וצמצום במרחב. הציפייה מנשים היא לתפוס כמה שפחות מקום במרחב, לשבת וללכת בצמצום, ובאופן כללי להיות אובייקט מיני הנתון להחפצה מתמדת על פי אידיאלים, ערכים ונורמות המוכתבים על ידי הפטריארכיה (Young, 1980; Chan, 1994; Griffin, 1998). מכיוון שכך, נשאלת השאלה כיצד השחקניות מבנות את החוויה הגופנית שלהן בזירת הכדורסל ומחוצה לה וכיצד הן תופסות את הקשרים בין החוויה הגופנית שלהן בזירות השונות הללו. בנוסף, ברצוני לבדוק האם הפעילות הגופנית כפי שמגולמת בכדורסל מסייעת לשחקניות להתגבר על הדיכוי הפטריארכאלי על גופן, וכיצד.

מקורות

Cahn, K. S. (1994). *Coming on strong: Gender and sexuality in twentieth century women's sport*. Harvard University Press.

Griffin, P. (1998). *Strong women deep closets: Lesbians and homophobia in sport*. Human Kinetics.

Young, I. M. (1980). Throwing like a girl : A phenomenology of feminine body comportment motility and spatiality. *Human Studies*, 137-156.

מטרות בעלי המועדונים ומקסום התועלת

רן בן מלכה

ליגת הכדורגל בישראל אינה מאוזנת ומאופיינת על ידי פערים חדים בין הקבוצות. לצד קבוצות עשירות בעלות תקציב גבוה, קיימות קבוצות קטנות ועניות ואיכות המשחקים אינה ברמה גבוהה, דבר המוביל למיעוט קהל, הכנסות נמוכות והפסדים גבוהים של המועדונים והליגה בכלל. בשנים האחרונות יש ריבוי אנשי עסקים שקונים מועדוני כדורגל למרות הפסדים כבדים שמציגים המועדונים הבכירים בכדורגל הישראלי כל שנה. במחקר בדקנו את השאלה - מה דוחף את אנשי העסקים הללו להשקיע כספים רבים ברכישת והפעלת מועדונים? אין ספק שחלק מהמניע הינו התועלת הישירה הנגזרת מבעלות על מועדון שנובעת מגורמים פסיכולוגיים כמו הדחף לכוח, התאוה לכבוד והעובדה שחלק מאותם אנשי העסקים הם גם אוהדים של הקבוצות שהם קונים. העבודה מתרכזת במניע נוסף חשוב מאוד שהינו הרצון בהכרה ובפרסום גם מחוץ לתחומי העסקים בהם זכו כבר הרוכשים להכרה ולהצלחה.

מטרת העבודה שלי הייתה לבנות מודל תיאורטי שישלב את גורם הפרסום עם המודלים הקיימים של כלכלת הספורט, ולראות איך השינוי במודל משפיע על האיזון התחרותי בליגה לעומת מודלים אחרים. במחקר שערכתי הוספתי את המודל של קסן (Kessenne, 1996, 2000) הרואה בגורם הפרסום כמשתנה החשוב ביותר אותו ממקסמים בעלי הקבוצות.

ממצאי המחקר מצביעים על רמת הפרסום כמגדילה את אי-השוויון בין הקבוצות. בסופו של דבר, התהליך יביא למעט יותר קבוצות בליגה ולמיעוט התחרותיות. אני סובר שהדבר העיקרי שישפר את האיזון ויביא לליגה תחרותית יותר הוא חלוקת הפדיון מחדש (Revenue Sharing). כפי שנאמר בעבודה עצמה, הרעיון הוא שכל רווחי הקבוצות נאספים ומחולקים מחדש בצורה שוויונית יותר. התוצאה של חלוקה זו היא שמועדונים גדולים יורידו את הביקוש לכישרונות, ומועדונים קטנים יעלו את הביקוש לכישרונות.

מקורות

Kessenne.S. (1996). League management in professional team sport with win_maximizing clubs. *European Journal for sport Management*, 2(2), 14-22.

Kessenne.S (2000). Revenue Sharing and competitive balance in professional team sports. *Journal of sports Economics*, 1(1), 56-65.

הצעה לשינוי שיטת ההדרכה הפדגוגית במכללות

פכרי בסול

שיטות חדשות של הדרכה פדגוגית הינן דבר חיוני. ככל שאנו מחפשים דרכים יעילות יותר להכשרת מורים השותפים לדרך, נוצרות הזדמנויות לפיתוח, לבחינה מחודשת, לשכלול ולמידה על דרכי הדרכה ואימון של סטודנטים. כל אלה בדרכים מועילות המתקיימות בתוך בתי הספר ובמכללות להכשרת מורים על ידי מורי מורים, מדריכים פדגוגים, ומורים בבתי הספר.

התפתחות מקצועית מאפשרת שינוי הצומח מלמטה למעלה במסגרת יוזמות הבאות מלמעלה. מאחר ושינוי כזה מציב מתח רב לכל המעורבים בו, הכנסת שינוי עלולה לגרום לסיכונים ולקשיים. ובכל זאת, יש בכך גם תגמולים רבים: הזדמנות להדרכה פדגוגית מתחדשת מתוך שיתוף עם כל הגורמים הנוגעים בדבר ובנייה משותפת, שאומנם היא מורכבת ורבת רבדים, אך יכולה גם להוות תמריץ חזק לשינוי לאור החדרת התקשוב והטכנולוגיה לתחום של ההדרכה הפדגוגית.

יש צורך לחולל תהליך שינוי של שיטת ההדרכה הפדגוגית במכללות להכשרת מורים, והצורך לשנות את תפיסת השיטה הפרונטאלית לשיטות אחרות הדוגלות במסר ההומניסטי של החינוך שתומך בהוראה עקיפה שבה התלמיד במרכז והמורה מסייע בלמידה על ידי יצירת תנאים מתאימים לפיתוחו.

מודל ההדרכה הפדגוגית החלופי המוצע הוא ניסיון לעצב גישה חדשה שיש בה כדי להכיל את האיכויות שתוארו בחלק מהספרות המחקרית העוסקת בהדרכה פדגוגית ובהתנסות מעשית. המודל יוצר עבודת מורים מאמנים בזוגות, כשכל זוג מורים מאמנים עובד יחד ולכל מורה מאמן סטודנטים משלו, ויפעלו כמדריכים פדגוגים מטעם המכללה, כאשר אחד המדריכים בעל ידע בתקשוב, ואם נבצר משניהם הידע הזה ייעזרו בשירותו של מורה לתקשוב.

הלמידה כנוודות במרחב ספר

שלמה בק, דודה ברק ורות מנסור

הרעיון שלמידה מחייבת את האדם לזוז מהמקום (הפיזי או המנטאלי) שבו הוא נמצא מקובל כיום על תפיסות פילוסופיות ופסיכולוגיות רבות. כך, למשל, מתוודה, הפילוסוף הצרפתי מישל סר: "לעולם לא למדתי דבר אלא אם כן עזבתי, ולא לימדתי מישהו אחר מבלי שהזמנתי אותו לעזוב את קינו".

לרעיון זה מתקשר העיקרון שהלמידה אינה תהליך ליניארי ושיטתי. היא כאוטית, ואינה מתנהלת כמו עץ (מהגזע לענפים) אלא במעין מבנה של "ריזום" (כמוה כדשא).

הלמידה, על פי גישות אלו נתפסת כתהליך של נוודות או שוטטות המתרחש במרחב פתוח. מרחב כזה הוא מרחב ספר (edge culture), מרחב "שלישי" או מרחב נוודי, אין בו מסלולים מוכתבים מכלתחילה, וממילא גם לא ניתן לחזות לאן תובלנה הדרכים אשר תבחרנה. זהו מרחב עמום ובלתי מוכר, המזמן להולכים בו תהליכי בירור ולמידה, על מנת ליצור לעצמם את הדרכים בהן ילכו. הוא מאפשר ללומד לבנות את זהותו האישית, תוך מתן משמעות אישית לחוויותיו במסע הנודים. מדובר במרחב דינמי ואינטראקטיבי המאפשר תהליכים טרנספורמטיביים, המתהווים דרך האינטראקציות הנרקמות בתוך קהילת הלומדים, ומבוססים על התנסויות חדשות ויצירה של קשרים חדשים.

הסימפוזיון המוצע יבהיר רעיונות אלה, ויבחן את הרלבנטיות שלהם לתהליכי הוראה-למידה ולהכשרת המורים, תוך התייחסות לשאלות הבאות:

- מה מהותה של למידה המהווה שוטטות (או נוודות)?
- מהי הסביבה החינוכית המאפשרת את היווצרותה?

במהלך הדיון יתייחסו הדוברים לשתי תכניות לימודים במכללה: התכנית לתואר שני בלמידה ובהוראה ותכנית שחי"ף להכשרת אקדמיים להוראה, בהן באים רעיונות אלו לידי ביטוי מעשי.

רב תרבותיות ממעשה להלכה

**יהודית ברק, רונית וינטראוב, ציפורה אלנאברי, שירלי אברג'יל, סמהאר אגבריה,
שוש שטיינברג**

הסימפוזיון מציג ביטויים יומיומיים של רב-תרבותיות במערכת החינוך. הוא מראה את המורכבות של רב תרבותיות וביטוייה השונים בהקשרים של פדגוגיה, תכנית הלימודים, תרבות הבית ותרבות הלומדים. המחקרים מתמקדים בחשיבות ההכרה בזכות של התלמידים לממש את תרבותם ואת זהותם, ובחובתה של המערכת למצוא דרכים לכבד ולהכיל את השונות. המחקרים חושפים קשיים ואתגרים, את תפיסת "המובן מאליו", ומתמודדים עם שאלות לא צפויות העולות במהלך החקר. במסגרת הסימפוזיון יוצגו ארבעה מחקרים, הדנים במשמעויות המעשיות של המחקרים ובאפשרויות לשינוי.

רונית וינטראוב בוחנת איך הקושי שלה ללמד עולים ממוצא אתיופי נובע מחוסר ההבנה שלה את תרבותם. דרך הפרספקטיבה של תיאורית הייצוגים החברתיים, מתארת רונית את תהליכי הלמידה והתפתחות ההבנה שלה את התרבות האתיופית, ואת השינויים הפדגוגיים שעשתה בעקבות זאת.

ציפורה אלנאברי מסבירה את הנשירה של בנות בדואיות מבית הספר כתופעה תלויה תרבות. דרכי ההתמודדות שהיא מציעה לוקחות בחשבון את הרגישויות של החברה הבדואית. כדי להוביל לשינוי ציפורה מגייסת אנשים בעלי סמכות חברתית-תרבותית, כמו אנשי דת.

שירלי אברג'יל וסמהאר אגבריה חוקרות תלמידים ערבים הלומדים בבתי-ספר יהודים, משתי נקודות מבט: של המורים היהודים ושל ההורים הערבים. שירלי וסמהאר חושפות את הקשיים של כל צד, ודנות בדרכים אפשריות לגישור על הפערים.

שונות קצב לב ומדדי ניידות בקרב ילדים המתפתחים באופן תקין

ובילדים לאחר פגיעת ראש

שרון ברק

ילדים עם פגיעת-ראש (פ"ר) עלולים להראות לקויים בתפקוד הלבבי האוטונומי. דרך יעילה להעריך תפקודי לב אוטונומיים הינה מדידת שונות קצב-לב, שיכולה לנבא מדדים קליניים. השפעת שונות קצב-לב על ניידות בקרב ילדים עם פ"ר לא נחקרה דייה. מטרת המחקר היא להעריך שונות קצב-לב במהלך מנוחה ופעילות גופנית והקשר שלה לניידות בקרב ילדים המתפתחים באופן תקין ובקרב ילדים עם פ"ר.

ילדים עם פ"ר ($n = 9$) וילדים המתפתחים באופן תקין ($n = 6$) נבדקו במנוחה ובמהלך ביצוע מבחן מרחק הליכה בשש-דקות. מדדי שונות קצב-לב: דופק, R-R intervals, סטיית תקן של R-R intervals (SDNN), (intervals standard-deviation, SDNN), root mean squared standard-deviation (RMS-SD), high frequency (HF), low frequency (LF) והיחס שבין LF/HF. מבחני t מזווג ולא מזווג העריכו הבדלים בין מנוחה למאמץ בשונות קצב-לב ובין שתי קבוצות המחקר. קשרים נבדקו באמצעות מתאמים.

לא נמצאו הבדלים בין הקבוצות בשונות קצב-לב במנוחה. בילדים עם פ"ר, SDNN ו-HF של מבחן השש-דקות היו גבוהים באופן משמעותי מזה של ילדים המתפתחים תקנית. לא נמצאו מתאמים משמעותיים בין מבחן השש-דקות ושונות קצב-לב של ילדים המתפתחים תקנית. ברם, נמצאו מתאמים משמעותיים בין מבחן השש-דקות וממוצע R-R בקבוצת פ"ר. נמצאו הבדלים משמעותיים בכל מדדי שונות-קצב לב במנוחה ובמבחן השש-דקות בקרב הילדים המתפתחים תקנית בעוד שבקבוצת פ"ר נמצאו הבדלים משמעותיים רק בארבעה מדדים.

מסקנות המחקר הן כי שונות קצב-לב של ילדים המתפתחים תקנית שונה במצב מנוחה ובמהלך ביצוע פעילות גופנית תת-מרבית. לעומת זאת, מידת השינוי ממנוחה למאמץ בשונות קצב-לב בקרב ילדים עם פ"ר הינה פחותה. תוצאות אלו עשויות להצביע על כך שתפקוד לבבי אוטונומי של ילדים עם פ"ר שונה מזה של ילדים המתפתחים תקנית.

מקורות

Katz-Leurer, M., & Shochina, M. (2005). Heart rate variability (HRV) parameters correlate with motor impairment and aerobic capacity in stroke patients. *NeuroRehabilitation*, 20, 91–95.

Katz-Leurer, M., Rotem, H., Keren, O., & Meyer, S. (2010). Heart rate and heart rate variability at rest and during exercise in boys who suffered a severe traumatic brain injury and typically-developed controls. *Brain Injury*, 24(2), 110–114.

מהחלונות השבורים לתהליך האריסטוקרטיזציה של הכדורגל האנגלי

שלומית גיא

החל משנות התשעים של המאה העשרים ועד היום התחולל שינוי דרמטי במאפייני משחק הכדורגל באנגליה (ומשם בליגות הכדורגל בחלקים רבים בעולם). עד לאותה תקופה כדורגל היה משחק של מעמד הפועלים שהוגדר כפיזי, אליס ולא תרבותי, על פי אמות המידה של החברה האנגלית.

במהלך שנות ה-70 ו-80 הייתה נפוצה במשחק תופעת החוליגניזם, שהתבטאה בין היתר, בעבריינות ציבורית, אלימות בין אוהדים ונגד המשטרה. עם זאת, בעשרים השנים האחרונות מופעלות באנגליה אופרציות שמטרתן לקשור למשחק הכדורגל מאפיינים של תרבות מערבית וציוויליזציה, כדי להתאימו לטעם חברתי גבוה. מסוף המאה העשרים, החל להיות מופעל תהליך ציוויליזציה, כפי שהגדיר אליאס (Elias, 1978), כך שמאפייני המשחק על כר הדשא, ביציעים, בפאבים המשדרים משחקי כדורגל בשידור חי ובאקדמיות לילדים השתנו. אחד השינויים המשמעותיים היה היעלמותה של תופעת החוליגניזם. השינוי הכשיר את המשחק כמאפיין של 'טעם' חברתי גבוה (Bourdieu, 1984). בורדייה הגדיר את משחק הכדורגל כמשחק 'מערבי'. המונח 'מערב' כאן אינו מתייחס למרחב הגיאוגרפי או טריטוריאלי בו משחקים כדורגל. 'מערב' היא קטגוריה מוסרית שמעצבת חברות, ובמקרה שלנו, מעצבת החברה האנגלית, בו בזמן שהיא מתאמצת להתאים עצמה אליה.

בהרצאה אתבסס על תיאוריות מוכרות מתחומי הסוציולוגיה והקרימינולוגיה, על מנת להסביר כיצד הועלמה תופעת החוליגניזם בכדורגל האנגלי, וכיצד הפך המשחק למאפיין של טעם אליטיסטי. אשווה בין תיאוריית "החלונות השבורים" (Wilson & Kelling, 1982) לבין מחקר השדה שערכתי באנגליה בין השנים 2006-2008, על מנת לטעון כי בארצות הברית ובאנגליה השתמשו בטכניקות דומות על מנת להעלים תופעות של אלימות במרחבים הציבוריים, ביניהן: אקולוגיה אנושית ונראות חברתית. בין שני המקרים, עם זאת, קיים הבדל משמעותי. בעוד שבערים הגדולות בארה"ב השתמשו בטכניקות של הדרה חברתית, בכדורגל האנגלי השתמשו בטכניקה של הכלה חברתית כלפי אוהדי המשחק ושחקניו. טכניקה זו הצליחה להפוך את הכדורגל האנגלי מבושה לגאווה, ממעמד נמוך למייצג ראוי לבית המלוכה.

מקורות

Bourdieu, P., (1984). *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.

Elias, N. (1978). *The civilization process: The development of manners*. New York: Urizen Books.

Wilson & Kelling (1982). *Broken windows: The police and neighborhood safety*. Atlantic Monthly, 29-38.

רשת המחקר PBL – המחקר סביב למידה מבוססת פרויקטים במכללת קיי

אמנון גלסנר, מירב אסף, אולזין גולדשטיין, בני טורניאנסקי, תרצה לוי, לאה קוזמינסקי, חיה קפלן,
אינסה רואה-פורטיאנסקי, שרמן רוזנפלד, בתיה רייכמן, ורד רפאלי וסמדר תובל

במסגרת הסימפוזיון נדון במחקר שנועד לחקור תהליכים של יוזמה, הובלה והפצה של חדשנות פדגוגית במכללה להכשרת מורים, ואת המאפיינים של המכללה כארגון לומד ויוצר ידע חדש בתהליכים אלה. החל משנת הלימודים תשע"א הופעלה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי יוזמה שמטרתה לשלב את הגישה של למידה מבוססת פרויקטים (Project Based Learning – PBL) בהוראת הקורסים. גישה זו מבוססת על ההנחה שלמידה אפקטיבית מתרחשת כאשר היא רלבנטית ללומד ומונעת על ידי המוטיבציה הפנימית שלו, כאשר הלומד מעורב באופן אקטיבי בלמידה, ממוקד בתוצר ומתקדם כלומד עצמאי תוך שיתוף פעולה עם עמיתים בביצוע פרויקטים (Roessingh & Chambers, 2011).

המחקר יתמקד בארבעה רבדים: הסגל האקדמי, הסטודנטים, המכללה כארגון והסביבה החינוכית החיצונית (בתי ספר ומכללות). בתוך רבדים אלה ייחקרו מספר היבטים, כולל: הניסיון של מורים שמאמצים את גישת ה-PBL, דגמי הוראה בגישה ה-PBL שפותחו בקורסים שונים ובהדרכה פדגוגית, תהליכים של התפתחות מקצועית והבניית זהות מקצועית בצוותי המורים במעבר לגישת ההוראה החדשה, תהליך הייזום והובלת החדשנות במכללה והפצתה בקרב הסגל והסטודנטים, ומעגלי ההשפעה על הסביבה החינוכית העוטפת את המכללה.

אופי המחקר הוא קולבורטיבי, וישתתפו בו 11 חברי סגל של מכללת קיי וחוקר מהמחלקה להוראת מדעים במכון ויצמן למדע. המחקר יתבסס על שילוב גישות מחקריות מגוונות: מחקר עצמי, חקר מקרה, מחקר נרטיבי, מחקר בגישה של התיאוריה המעוגנת בשדה ומחקר כמותי.

בסימפוזיון נציג את המוקדים השונים של המחקר ונדון בשאלות פדגוגיות, אתיות וארגוניות שמחקר כזה מעלה.

מקורות

Roessingh, H., & Chambers, W. (2011). Project-Based Learning and pedagogy in teacher preparation: Staking out the theoretical mid-ground. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 23(1), 60–71.

תרומת לשון ספר בן סירא לפילולוגיה המקראית ולהוראת לשון המקרא

חיים דיהי

המילונים המקראיים השונים נעזרים בספר בן סירא בכדי לפרש מילים קשות במקרא או מילים בעלות מספר היקרויות מצומצם במקרא שהמשמעות שלהן לפי השימוש במקרא אינה ודאית. במקרים כאלה נעשה ניסיון להיעזר בבן סירא בכדי לפרש את אותן מילים (קיסטר, תש"ן). יש ערכים במילון זה שהעדויות הלקסיקלית היחידה היא מבן סירא. במקרים רבים הפירוש של המילה מבן סירא אינו משקף רק את הבנת המילה באותם ימים, אלא פירוש זה מכווון לפשט של המילה, שבעזרתו ניתן לפרש בצורה טובה את המילה בהקשר המקראי שלה, כפי שאראה בהרצאה. כך למשל הצעת התיקון למילה "נעלים" בעמוס ב' 6 ו-ח' 6 ולפועל "אעלים" בשמואל א', יב' 3 למילה "נעלם" (= שוחד) נתמכת בנוסח המופיע בספר בן סירא שבו מוצגים דברי שמואל לעם לפני מותו כפרפראזה (סגל, תשי"ט; Paul, 1991). בהרצאה אדון בפועל אחד ("אֶזְן") ובשורש אחד על נגזריו השמניים והפועליים (צנ"ע).

במחקר עמדנו על תרומתו של ספר בן סירא בפיענוח מילים קשות או נדירות במקרא. בדוגמה הראשונה ספר בן סירא מספק את הבסיס ואת הראיה המרכזית לתיקון של הטקסט המקראי מהמילה "נעלים" למילה "נעלם". בדוגמה השנייה ראינו כי המקבילה הסמנטית והרעיונית בין הפועל "אזן", המזדמן פעם אחת בלבד במקרא בקהלת, לבין הצירוף "אביעה במשקל" בספר ב"ס מאששת את הפירוש המקובל שניתן לפועל "אזן" 'שקל'. משמעות זו עדיפה על פני המשמעות שהוצעה אצל פרשני ימי הביניים 'הקשיב'. בדוגמה האחרונה ניתן לראות כי ההוראה המשמשת בב"ס בשם התואר "צנוע" וכן בפועל "הצנע" (לפחות באחת ההיקרויות שלו) 'מותון', 'שקול בדעתו', ניתן לפרש בעזרתה את שם התואר "צנוע" במשלי בצורה טובה ומשכנעת, ההולמת את התקבולת הניגודית שבפסוק. פירוש זה נראה מתאים יותר מהפירוש הרגיל שניתן לשם התואר "צנוע" 'עניו'.

מקורות

סגל, מ"צ (תשי"ט). ספר בן סירא השלם. ירושלים: ביאליק.

קיסטר, מ' (תשי"ן). לפירושו של ספר בן סירא. תרביץ, נ"ט, 303-378.

Paul, S. M. (1991). *Amos. Hermeneia - a critical and historical commentary on the Bible*. Minneapolis: Fortress Press.

למידה מבוססת פרויקטים (PBL) בכיתות ג' בבי"ס יסודי

חקר מקרה והשלכותיו על הכשרת המורים

יהודית זמיר, מארק אפלבאום ודיאנה מילמן

למידה מבוססת פרויקטים (PBL) הינה פדגוגיה המיישמת את פיתוח המיומנויות של המאה ה-21. קרי, תקשורת בין אישית ושימוש במדיה (communication), שיתוף פעולה (collaboration), חשיבה יצירתית (creative thinking) וחשיבה ביקורתית (critical thinking). בנוסף, זוהי צורת הוראה/למידה התומכת בסגנונות למידה שונים ואינטליגנציות מרובות היוצרת קשרים בין המקצועות השונים. כוחה הבולט של פדגוגיה זו הוא ביכולתה להוביל את התלמיד ליצירתיות וליישום אותה יצירתיות בפרויקטים ממשיים.

תכנית הוראה/למידה בפדגוגיה מבוססת פרויקטים התנהלה בחמש כתות ג' בבי"ס יסודי בשנת תשע"ב. התוכנית, ביוזמתה ובהובלתה של מורה מביה"ס, התייחסה להוראת הנושא "מדידות" בתחום השפה, המתמטיקה והאומנות. לתכנית היה ליווי אקדמי על ידי מארק אפלבאום ממכללת קיי, והערכה על ידי יחידת הערכה של המכללה. ההערכה התבססה על איסוף נתונים בעזרת ראיונות עומק עם הנהלת ביה"ס והצוות המוביל, על תצפיות בכתות ובקבוצות מיקוד עם תלמידים, ועל מעקב אחר עבודת הצוות ותוצרי ההוראה/למידה.

ממצאי ההערכה של התכנית מצביעים על הצלחה רבה של התכנית בתחומים של: אווירה בכתות, סוג הלמידה (מונעת על ידי עניין וסקרנות), המיומנויות שנרכשו על ידי התלמידים (שיתוף פעולה, ניהול זמן, חשיבה ביקורתית) וסוג ההוראה שהופעל. הממצאים מעלים סימני שאלה מרחיקי לכת לגבי ההשלכות של התכנית על תכניות ההכשרה במכללות, והצורך להכשיר את הסטודנטים להוראה לקראת יישום המיומנויות של המאה העשרים ואחד.

בסימפוזיון נציג את התכנית מנקודת הראות של צוות ביה"ס, דרך עיני ההערכה, ונדון בהשלכות להכשרת המורים בכל מסלולי ההכשרה.

מקורות

Paton, A. (2012). *Work that matters - The teacher's guide to Project- Based- Learning (PBL)*. San Diego: P. Amlin Institute.

חווית הלמידה ואפיוני הסביבה הלימודית של תלמידים הלומדים בתוכנית

"תפנית": נקודת המבט של תיאורית ההכוונה העצמית

רויטל חדד וחיה קפלן

מטרת המחקר המוצע הנה להכיר את אפיוני חווית הלמידה של תלמידים נמוכי הישג, הלומדים במסגרת תוכנית "תפנית" בביה"ס העל יסודי ולבחון את האפיונים הרגשיים-מוטיבציוניים והחברתיים, ואת אפיוני הסביבה החינוכית של התלמידים. המחקר מבוסס על תיאוריית ההכוונה העצמית (Deci & Ryan, 2000), לפיה מקורות ההנעה הפנימיים של האדם הינם שלושה צרכים פסיכולוגיים בסיסיים: הצורך בקשר ושייכות, הצורך במסוגלות והצורך באוטונומיה, החיוניים מבחינה אורגניזמית להתפתחות אופטימאלית, מיטביות ופיתוח מוטיבציה אוטונומית ללמידה (שדמי, 2004).

המחקר נעשה במסגרת הפרדיגמה האיכותנית וסוגת המחקר היא נרטיבית-פנומנולוגית. איסוף הנתונים נעשה באמצעות ראיונות עומק של 15 תלמידים, הלומדים בכיתה י"ב. ממצאי המחקר מאירים על מקומם של הצרכים הפסיכולוגיים כמגבירי מוטיבציה בקרב תלמידים נמוכי הישג, כפי שמצטייר בסיפורי הלמידה שלהם. בניתוח צמחו ארבע תמות שהתמקדו בסיפוק או בתסכול הצרכים הפסיכולוגיים: קשר ושייכות (תחושת השייכות בביה"ס היסודי לעומת התיכון, פגיעה או תמיכה בצורך בשייכות, מערכות יחסים עם החברים כמקדמי מוטיבציה), תחושת יכולת (תפיסות ביחס ללמידה, תפיסות עצמיות ביחס ליכולת ותמיכת המורים במסוגלות), אוטונומיה, בעיקר העדר תמיכה באוטונומיה במהלך הלמידה בתיכון וייחוסים להצלחה וכישלון. הממצאים מצבעים על מקומו המרכזי של המורה בקידום מוטיבציה אוטונומית ותחושת מיטביות בקרב תלמידים.

הבנת החוויה של תלמידים נמוכי הישג שופכת אור על היבטים תוך אישיים ובין אישיים המאפיינים תלמידים אלו ובכך עשויה לשפר במידה מסוימת את המענה המקצועי של אנשי חינוך וטיפול בכלל ויועצים חינוכיים בפרט עבור תלמידים אלו.

מקורות

שדמי, ח' (2004). היועץ וקידום מיטביות. בתוך: ר' ארהרד, וא' קלינגמן (עורכים), *ייעוץ בבית הספר בחברה משתנה* (עמ' 343-366). תל-אביב: רמות, אוניברסיטת תל-אביב.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.

עבודה קבוצתית עם מתבגרים צעירים שהוריהם התגרשו

בילי יאנוס וסמדר בן אשר

גירושין בין בני זוג מהווים גורם למשבר ולחץ משפחתי אשר בנסיבות ותנאים מסוימים עלול לפגוע ברווחתם הנפשית של הילדים ולהוביל לבעיות ולקשיי הסתגלות. תלמידים שהוריהם התגרשו, נתפסים כקבוצת סיכון מוגדרת. לאור מקומו של בית הספר בחייהם של ילדים ומתבגרים, ישנה חשיבות רבה לקידום תוכניות התערבות על ידי היועצת לסוגיה זו. עבודה קבוצתית עם מתבגרים משקפת את תפיסת תפקיד היועצת כיוזמת, מובילה ומקדמת מיטביות של תלמידים בתנאי סביבה משתנה. הבנות אלה הביאו אותי להחלטה להתמקד בתוכנית התערבות לתלמידים להורים גרושים באמצעות עבודה קבוצתית.

מטרת העבודה הייתה לבחון כיצד חוו המתבגרים את גירושי הוריהם, את המשמעויות שהם ייחסו לחוויות אלה ואת השפעתם על התפתחותם הנפשית, החברתית והאקדמית באמצעות שיח קבוצתי. ההנחה שעמדה בבסיס העבודה גרסה כי עבודה קבוצתית עשויה להשפיעה על התפיסה העצמית, על היכולת האישית של המתבגרים ועל תחושת המסוגלות העצמית בתחומים שונים, כגון לימודים, קשרי חברות ותפיסת הזוגיות העתידית.

היעדים המרכזיים שהוגדרו בעבודה הקבוצתית היו לקדם מיטביות אצל מתבגרים להורים גרושים ולפתח רווחה נפשית. גורמים אלה נמצאו קשורים להתאוששות ממצבי קושי ומשבר. המתודולוגיה שנבחרה בעבודה זו היא של מחקר איכותני. הפרדיגמה האיכותנית שואפת לפגוש את הנחקרים בסביבתם הטבעית וללמוד על התופעה הנחקרת כפי שהיא מתוארת ומוסברת מפי הנחקרים עצמם.

הממצאים העיקריים הראו כי גירושי ההורים היוו אירוע משברי ששינה את מסלול חייהם של חברי הקבוצה. תהליך ההסתגלות של כל אחד מהם היה דינאמי, מתמשך, מורכב ואופיין בדפוסי התמודדות שונים ובהשפעות חיוביות ושליליות. בטווח הקצר, חווית הגירושין השפיעה באופן שלילי על תפקודם והסתגלותם. לעומת זאת, בטווח הארוך ניתן היה להצביע על צמיחה מתוך משבר. חברי הקבוצה דיווחו כי העבודה הקבוצתית הייתה משמעותית עבורם, אפשרה להם לעבד את הרגשות, המחשבות ואת התובנות שלהם. הם ציינו כי הקבוצה הייתה מקור לתמיכה חברתית, באווירה של אכפתיות והקשבה, אשר הגבירה את ביטחונם, יצרה תחושת שייכות, והערכה עצמית חיובית, ואף עזרה בהפחתת חרדות ולחצים ובכך סייעה להסתגלותם.

מהתובנות המרכזיות במחקר עלה כי בית הספר מהווה מקום יציב, בטוח ומסגרת מומלצת למתן ייעוץ לילדים ולמתבגרים באמצעות התערבות קבוצתית. המחקר וממצאיו הצביעו על האפקטיביות והיתרונות הרבים של התערבות קבוצתית לילדים להורים גרושים שתרמה לתהליך הסתגלותם.

עולם הספר וחשיבותו בעידן הפוסט-טכנולוגי: תיאוריה ופרקטיקום

מירי יוסוב-שלום

חשיבות הקריאה ועידודה על-ידי גננות, מורים והורים כאמצעי המפתח כישורי שפה וכתובה. מתפקידן של הספרות והלשון לעורר בילד את הסקרנות, התהייה ואת השאלה על המילה ומשמעותה (גולדברג, תשל"ח). הצורך של הילד הוא באתגר לשוני ותמאטי. לעומת הסוברים כך מציג אדיר כהן תפיסה שונה הרואה את הספרות כ"אומנות בעלת ייחוד וקיום עצמי ואיננה באה לשרת שום מטרה שמחוצה לה. ... רק מתוך עמידה על ייחודה של הספרות נגלה כי ממנה נפתחות אף נתיבות..." (כהן, תשנ"א).

מטרת המחקר היא לתעד ולשתף בחוויות ההתנסות וההוראה בכיתות בהן פרויקט "עידוד הקריאה" מיושם דרך הישגי התלמידים במקצועות רבי מלל, דרך תחושותיהם לנוכח שיעורים שיש בהם יותר מהמפגש הסדנאי, השיח והיצירה בעקבות הספר.

המוטיבציה למחקר: "עידוד קריאה" החל השנה כפרויקט המשלב רב-שיח ומשתתפים מהמכללה, הספרייה העירונית בבאר שבע וסטודנטים מהתמחויות שונות שמנהלים דיאלוג רב-פנים ורב משמעות על הקריאה ועתידה, חשיבותה ותרומתה לעיצוב פני הטף, הילד, הנוער ואף המבוגר שבינינו. כמדריכה פדגוגית, מורה מאמנת האמונה על תלמידים וסטודנטים, אבקש לפתח את תרומת העשייה המשותפת לסטודנט ולתלמיד. הקו המנחה הוא חשיבות הקריאה דווקא בעידן בו המילה מתכווצת, ההברה מקוטעת והרצון הוא מייד, קצר ותמציתי.

דרכי היישום: הפעלה של ספרייה פעילה על ידי הסטודנטים; ארגון של פעילויות משותפות ספרייה ובתי ספר שבהם נוטלים חלק סטודנטים בהתנסות; כחלק מהקורס/ התנסות סטודנטיות תעברנה הפעלות בספרייה סביב ספר ילדים בנוכחות מדפי"ת ומרצה מהקורס. מפגש עם שחקנית המספרת על תהליך הירקמותו של ספר להצגה - כיצד הטקסט מקבל אופי משחקי, תהליכי חשיבה ויישום פרויקט "עידוד קריאה" ופעילות עם הספרייה בנושא לעבודת PBL.

מקורות

גולדברג, ל' (תשל"ח). *בין סופר ילדים לקוראיו*. ערכה ל' חובב. תל-אביב: ספריית הפועלים
כהן, א' (תשנ"א). *סיפור הנפש: ביבליותרפיה הלכה למעשה*. קריית ביאליק: אח.

עמדות אוהדים כלפי מכירות משחקים

עופר מוכתר

ספורט ופליילים? לכאורה, דבר והיפוכו. "ספורטיביות" מוגדרת כ"התנהגות ויחס הוגן של המשתתף, לרבות משחק הוגן, אדיבות כלפי חברי הקבוצה והיריבים, עידוד השאיפה למצוינות, והפסד בכבוד" (אוריאל, 2002). הספורטיביות מבטאת את הרצון לגרום לספורט להיות מהנה כמו שהוא. השקפתו של העיתונאי גרנטלנד רייס היא דוגמה טובה ליחס הספורטיבי: "לא חשוב אם ניצחת או לא, אלא איך שיחקת את המשחק" (לידור, 1997). דוגמה נוספת לדעה זאת היא של מייסד המשחקים האולימפיים המודרניים, הברון פייר דה קוברטן, אשר טען: "הדבר החשוב ביותר בספורט הוא לא הניצחון, אלא ההשתתפות בו" (בסוק, 1992). אולם, לעתים קרובות הלחץ בגין התחרות, האובססיה לשיפור ההישגים העצמיים והקבוצתיים או התערבותם של גורמים חיצוניים אחרים (כגון: לחצים פוליטיים, מעורבות של אנשי הפשע המאורגן, ומהמרים) יכולה לפעול נגד ההנאה והמשחק ההוגן של המשתתפים והצופים. מכירת משחקים או הטיית משחקים בספורט (match fixing) היא תופעה שלפיה אירועי ספורט שונים מתנהלים לפי תוצאה שנקבעה מראש. בדרך כלל, מדובר על מתן שוחד על ידי גורמים אינטרסנטיים שונים (כמו למשל, גורמים פוליטיים) לגורמים המעורבים באירועי הספורט, בכוונה להשפיע על קיומן, על מהלכן או על תוצאותיהן של תחרויות ספורט.

המחקר המוצג בחן את עמדותיהם של אוהדי ספורט כלפי ספורטאים המעורבים במכירת המשחקים ואמד אותם. השערת המחקר הייתה שבקרב אוהדי ספורט תפיסת החומרה של עברת המכירות של המשחקים תהיה חמורה יותר באופן יחסי מתפיסת חומרתן של עברות אחרות שבהן מעורבים ספורטאים.

המחקר הנו מחקר חומרה (crime seriousness studies), דהיינו, תחום המנתח באמצעות סקרים את ההשקפות הסובייקטיביות של הציבור (בכלל, או במקרה הנדון, של קבוצות חברתיות מסוימות בתוכו) לגבי חומרתן היחסית של עברות שונות, המוגדרות ככאלה על פי החוק הפלילי המקומי.

מקורות

אוריאל, נ' (2002). סוציולוגיה, תרבות וכדורגל בישראל. סוציולוגיה, 16-27.

בסוק, מ' (1992). אולימפיאדה, תולדות המשחקים האולימפיים. תל אביב: מודן.

לידור, ר' (1997). משחק הוגן. תל אביב: אל אור.

רשת המחקר - השפעת הלימודים במכללת קיי על העצמת האישה הבדואית

נורית נתן, סלים אבו ג'אבר, סלימאן אבו באדר, אמאל אבו סעד וורדה סעדה גרגס

שלב I: חשיפה לנושא וגיבוש הרעיון למחקר

הרעיון לחשוף ולחקור את השפעת מכללת קיי על העצמת האישה הבדואית התחיל "להתבשל" לפני שנה בעקבות ימי העיון שקיימנו בשנתיים האחרונות בתכנית ההכשרה בביה"ס היסודי במגזר. הרעיון קיבל תאוצה כאשר דר' אולז'ין, ראש רשות המחקר, הציעה לי להגיש הצעה לכנס המחקר במכללת קיי הראשון. ואכן הגשתי הצעה לשולחן עגול: המכללות להכשרת עובדי הוראה כמנוף להכשרת ושילוב האישה הערבייה כמנהיגה חינוכית-חברתית: המקרה של מכללת קיי, בהשתתפות דר' אמאל אבו סעד מכללת קיי וגב' היפא מג'אדלה, ממכללת אלקאסמי. בו זמנית, התברר שהרעיון למחקר דומה התחיל להתגלגל גם במחשבותיה של דר' נורית נתן, מתוך עבודתה כמרצה במכללה. וכך נולד הקשר בינינו יחד עם אולז'ין.

שלב II: הרחבת מעגל החוקרים והידע

בעקבות הכנס, החלטנו להרחיב את מעגל צוות החוקרים. שלחנו קול קורא לסגל המכללה והצענו לעמיתים נוספים להצטרף אלינו. דר' אמאל אבו סעד וגב' סעדה וורדה נענו לקריאתנו.

המעגל השני היה הרחבת המשתתפים מחוץ למכללה. פנינו לדר' סולימאן אבו בדר מאוניברסיטת בן-גוריון והוא נענה לבקשתנו. התקיימו מספר מפגשים משותפים בהם דנו בעיקר בכיוון המחקר ובדרכי הביצוע שלו. מטרה נוספת הייתה לגבש הצעת מחקר להגשה לקרנות שונים לקבלת תמיכה. בשלב זה התחלנו גם לאסוף חומר אקדמי ומדעי שפורסם עד כה בנושא.

שלב III: מחקרי גישוש במכללה

ארבע סטודנטיות מהמגזר הבדואי הלומדות במכללה לתואר שני בייעוץ הצטרפו לצוות. פעילויות המחקר תסייענה להן לגבש את פרויקט הסיום שלהן בהדרכתה של דר' סמדר בן אשר.

החלטנו להתחיל ב"מחקר גישוש" בתוך מכללת קיי, שיכלול ביצוע ראיונות עם מרצים מהמגזר, חברי הנהלה ותיקים, סטודנטיות, בוגרות, הורים לבוגרים ולא בוגרים של מכללת קיי. כל משותפי הרשת התגייסו לבצע את הראיונות ולזהות בהן תמות בולטות שיסייעו לנו לגבש את כיוון המחקר. במקביל, ליקטנו מידע מארכיון המכללה על הבוגרות מהמגזר שסיימו לימודיהן במכללה החל מסוף שנות ה-80 ועד היום. המחקר כולו מתבצע בעילום שמות הנחקרים תוך הקפדה על כללי האתיקה המקובלים.

התמות העיקריות שזוהו הן: מוטיבציה פנימית; תמיכה מהבית (הורים או בן/בת זוג); מניע כלכלי; רצון לשינוי תפיסה לגבי מעמד האישה הבדואית, מעמד בחברה ובמשפחה ודוגמה לילדים.

התפתחות הכדור עף בתקופת המנדט הבריטי (1918-1948)

יעקב סובוביץ

מחקרים רבים נעשו על הישוב היהודי בתקופת המנדט הבריטי (1918-1948) ונכתבו ספרים על הספורט היהודי בארץ ישראל באותה תקופה. המחקר המוצג להלן הוא מחקר ראשון על משחק הכדור עף (כדור מעופף) שבאותה תקופה הפך לאחד המשחקים החברתיים בארץ ישראל. במועדוני הספורט באותה תקופה עסקו בעיקר בהתעמלות אך גם במשחקי כדור לסוגיהם. ההתעניינות בתרבות הגוף הייתה דבר חדש בעולם היהודי, והייתה חלק מהתעוררות במדינות אירופה בכל הנוגע לחינוך גופני כאמצעי להנחלת מטרות לאומיות וחברתיות. שנות ה-20 של המאה הקודמת עוררו תקוות רבות בעם היהודי, שראשיתן בימי האופוריה הגדולים שלאחר הצהרת בלפור. עם תום מלחמת עולם הראשונה, דומה היה כי חזון דורות התגשם ובמהרה תקום המדינה היהודית. בארץ ישראל החל העיסוק בתרבות הגוף ובספורט כבר בימי העלייה הראשונה במסגרת בתי הספר של אליאנס במושבות של הברון רוטשילד, והחל מתחילת המאה ה-20 העיסוק התפשט לבתי ספר נוספים. בימי העלייה השנייה היו נפוצים מופעי התעמלות ועוד.

בשנת 1924 עלה לארץ ישראל, דר' עמנואל (ארנסט) סימון מגרמניה, והתחיל ללמד חינוך גופני בבית הספר הריאלי בחיפה. שנתיים לאחר מכן הוא ארגן את יום הספורט של בית הספר במושבה הגרמנית בחיפה במספר ענפי ספורט. לרוב ענפי הספורט היו כבר שמות מוכרים וסימון החליט לתרגם את שם המשחק מגרמנית לעברית, ונתן את השם "כדור מעופף". למעלה מעשור סלל "הכדור מעופף" לעצמו דרך בטוחה. רבים "התאהבו" במשחק והוא התקבל כמשחק לכל הגילאים. בשנת 1939, הציע דב פרוסק (שעלה ארצה בשנת 1935) לקראת כינוס "הפועל" ה-4 והמכבייה השנייה לשלב את משחק הכדור המעופף בין שאר המשחקים. רעיון זה הביא להעלאת רמת המשחק.

האדם שהפך את הכדור עף למשחק פופולארי בארץ ישראל ובעיקר בהתיישבות העובדת היה מיכה שמבן, שעלה ארצה בשנת 1934, והקים בשנת 1936 עם חבריו את קיבוץ ארץ ישראל ג' (היום חצור). בזכותו של מיכה שמבן היו בראשית שנות ה-50 בישראל למעלה מ-300 קבוצות כדור עף.

הספורט הרוויזיוניסטי בארץ ישראל ובמדינת ישראל

לירון סמוליאר

המחקר המוצע לדיון הנו עבודת מחקר לשם קבלת תואר "דוקטור" הנכתבת במסגרת בית-הספר למדעי היהדות באוניברסיטת תל-אביב. העבודה עוסקת בספורט הרוויזיוניסטי בארץ-ישראל ובמדינת ישראל בין השנים 1920-1965. המחקר בוחן את הספורט הרוויזיוניסטי משלושה היבטים: מעמדו של הספורט באידיאולוגיה הרוויזיוניסטית בכלל, ובמשנתו של ז'בוטינסקי בפרט; הדרכים בהן בא הספורט הרוויזיוניסטי לידי ביטוי: הספורט ההגנתי (ספורט המגן) והספורט התחרותי (ספורט ייצוגי); האופן בו עשו הרוויזיוניסטים שימוש בספורט לצרכי פנים (הגשמת האידיאולוגיה) ולצרכי חוץ (הפצת האידיאולוגיה).

בעוד ההגות והמדיניות הרוויזיוניסטית המוצהרת בתקופת היישוב מדגישות את חשיבותו של ספורט המגן, הרי שבשטח נתקלו הרוויזיוניסטים בתנאים אובייקטיביים וסובייקטיביים שמנעו את הגשמת עיקרון הלגיטימיות. במחצית השנייה של שנות השלושים פנו הרוויזיוניסטים גם לפיתוח הספורט התחרותי, מהלך שהיה חלק מויתורה של התנועה על מאבק השליטה בתוך ההסתדרות הציונית והקמת חלופה – הצ"ח. גם כאן נתקלו הרוויזיוניסטים, שראו בספורט התחרותי כלי תעמולתי, בקשיים שלא אפשרו להוציא אל הפועל את דרישות הנציבות. עם זאת, החל מהמחצית הראשונה של שנות הארבעים יש ייצוג בית"רי בספורט התחרותי ברמה היישובית והלאומית.

למרות הקשיים, ברור כי בתנועה ראו בספורט צורך חיוני הן לשם הגשמת האידיאולוגיה והן לשם גיוס תומכים ואוהדים. עם זאת, מדובר בפעילות בתקופה וולונטרית – תקופת היישוב – ובמאבק על המדינה שברדך. עם קום המדינה למעשה נשמטת הקרקע תחת הרעיונות עליהם נשען הספורט הרוויזיוניסטי: המוניזם הושג (מדינת ישראל), הלגיון הוקם (צה"ל) ובני-הנוער קיבלו חינוך גופני קדם-צבאי במימון ובהדרכת המדינה (שיעורי חני"ג, גדנ"ע). השאלות לדיון בכנס נוגעות, לפיכך, למעמדו של הספורט הבית"רי לאחר קום המדינה: מטרתו, הקשר בין ארגון הספורט למפלגה הפוליטית ותפקידו בזירה הפוליטית והחברתית.

הטמעת תהליכי הוראה-למידה באמצעות ה-PBL

בתוכנית המצוינות בנגב בקרב תלמידים בדואים

אינה סמירנוב, חיה קפלן, צביקה לוטן, פייסל סואלחה, עאסלה גלאל, רנא ופאתן

תכנית המצוינות בנגב היא אחד הפרויקטים המרכזיים של המשרד לפיתוח הנגב והגליל להעצמת הקהילה הבדואית בנגב. את התוכנית מובילה החברה למתנס"ים בהנהלתו של צביקה לוטן, והיא פועלת בכל בתי הספר התיכוניים הבדואים בנגב. במסגרת התוכנית, מתקיימת במכללת קיי השתלמות לפיתוח מקצועי של המורים לאנגלית ולמתמטיקה, כחלק מפעילות המרכז למוטיבציה והכוונה עצמית. ההשתלמות נעשית בשיתוף עם ההתמחות לאנגלית, בהובלה של ד"ר אינה סמירנוב, וההתמחות למתמטיקה בהובלה של ד"ר מארק אפלבוים וד"ר מוחמד אבו נג'א. הערכת התוכנית מתבצעת על ידי היחידה להערכה של מכללת קיי, בשיתוף עם ד"ר יהודית זמיר.

צוות המורים לאנגלית פועל בשנה זו להטמעת תהליכי הוראה המבוססים על מתודת ה-PBL. הלמידה מבוססת פרויקטים, מושתתת על הגישה הקונסטרוקטיביסטית ומדגישה תהליכי הוראה-למידה בהם הלומדים עוסקים בנושאים אותנטיים ורלבנטיים תוך חקירה משותפת עם עמיתים והפקה של תוצר בעל ערך עבורם (Krajcik, Czerniak & Berger, 1999). במסגרת תוכנית המצוינות בנגב נבחר הנושא של "איכות סביבה וקיימות" כנושא המרכזי, סביבו שואלים התלמידים שאלות ולומדים לקראת הפקת התוצר. התהליכים להטמעת ה-PBL מתקיימים במסגרת השתלמות המורים במכללת קיי ובמסגרת הדרכות בבתי הספר.

במושב נציג את תהליך ההטמעה של תוכנית זו במעגלים מערכתיים שונים: כלל תוכנית המצוינות, בית הספר, המורים והתלמידים.

מבנה המושב: הצגת תוכנית המצוינות בנגב

מדוע PBL בקרב תלמידים בדואים, והצגת תוכנית ההכשרה של המורים

הטמעת ה-PBL - נקודת הראות המערכתית בתוכנית המצוינות

הוראה באמצעות למידה מבוססת פרויקט: נקודת מבטם של המורים

הוראה באמצעות למידה מבוססת פרויקט: נקודת מבטם של התלמידים

מקורות

Krajcik, J. S., Czerniak, C. M., & Berger, C. F. (1999). *Teaching science: A Project-Based Approach*. New York: McGraw-Hill College.

הסטודנטית הבדואית במכללה: תהליך העצמה והתפתחות מקצועית

המקרה של סטודנטיות בתוכנית הגן

וורדה סעדה גרגס

הסטודנטית הבדואית המגיעה ללמוד במכללה לאחר לימודיה בתיכון, היא בדרך כלל צעירה, חסרת ניסיון אבל יחד עם זאת, היא יכולה להיות מאורסת או נשואה, ובעלת ניסיון בניהול בית וגידול ילדים. יש מספר גורמים המשפיעים על רמת ההתפתחות המקצועית או האישית של הסטודנטית (גץ, 2005) ועל בחירת תחום הלימודים ונושא ההתמחות.

במחקר שלי ביקשתי לבדוק את השפעת המכללה על הסטודנטית הבדואית (במסלול הגיל הרך) על ההתפתחות המקצועית, האישית, החברתית והפוליטית שלה.

המחקר הוא חקר מקרה (Case study), שנמשך שלוש שנים והשתתפו בו ארבעה שנתונים של סטודנטיות הלומדות בתוכנית הגן (N = 32). המחקר היה איכותני ונעזר בראיונות קולקטיביים, שאלונים פתוחים למחצה וראיונות עומק. בנוסף, נבדקה עמדת הסגל האקדמי לגבי ההשפעה של המכללה על הסטודנטיות בתחומים השונים מנקודת מבטם. לימודים גבוהים (אקדמאים) מביאים להעצמה אישית וחברתית שיכולה להוביל לשינוי עמדות אצל הלומד ולהוביל אותו לשינוי (גילת, 2010; Freire, 1985).

במחקר נמצאו מניעים חיצוניים ופנימיים. בין החיצוניים בולטת דחיפת ההורים ללימודים כאמצעי לקבלת מעמד חברתי מסוים, שאיפה לשיפור כלכלי, או חזון של ההורה שממנו נבצר ללמוד והוא מגשים את עצמו באמצעות ילדיו הלומדים. בין המניעים הפנימיים, בולטת תאוות הסטודנטית לצאת מהחברה שלה כדי להכיר עולמות אחרים ולהיפתח אליהם, וכמובן הרצון לקבלת תעודה ומקצוע. מניעים אלו משפיעים על רמת ההעצמה והתהוות הזהות המקצועית של הסטודנטית.

רוב הנחקרות הצביעו על התפתחות מקצועית ואקדמאית, כאשר 50% מהן הצביעו על התפתחות אישית, חברתית ופוליטית. חלק מהנחקרות הצהירו על גורמים מרתיעים בהובלת שנוי במנהגים חברתיים גם אם הם מתנגשים עם התפיסות החינוכיות החדשות, ואף הצהירו שהן משמרות את המצב הקיים. יחד עם זאת הן דווחו על שינוי מסוים בתפישות החינוכיות בחברה הבדואית הנגרם על ידי גננות מובילות בתחום. לפי הנחקרות, שינוי התפישות החינוכיות וההשפעה על הילדים בגן יכולים להוביל שינוי איטי בעתיד.

מקורות

גץ, ש' (2005). משאבים אישיים, מניעים ללמוד ושיקולים בבחירת מקצוע במסלולי לימוד שונים לתואר הראשון. עבודה לשם קבלת תואר דוקטור. ירושלים: האוניברסיטה העברית.

גילת, א' (2010). נשים, מגדר והשכלה, מתוך ד' משכית (עורכת), עיון ומחקר בהכשרת מורים (עמ' 135-169). חיפה: גורדון.

Freire, P. (1985). *The politics of education*. South Hadley Mass: Bergin & Garvey.

מחקר פעולה בנושא הדרכה פדגוגית במודל חונכות - מודל האחות הגדולה

וורדה סעדה גרגס ואתי בר

בחיפוש מתמשך אחרי מודלים חדשים לייעול ההדרכה בהתנסות פותח דגם הדרכה שונה המסתמך על הדרכה בהתנסות לפי מודל חונכות חדש בהדרכה שנקרא "מודל האחות הגדולה". במודל זה משתתפות סטודנטיות שנה ב' ושנה ג' שלומדות בתוכנית הגן במגזר בדואי ועוברים אימון בגנים ביישוב בדואי. לפי מודל זה, בכל גן מתאמנות שתי סטודנטיות: אחת משנה ג' ואחת משנה ב'. כאשר סטודנטית שנה ג' שהיא "ותיקה" יותר בהוראה מדריכה/חונכת סטודנטית שנה ב', שהיא בשנה הראשונה בהתנסות, ושתייהן מלוות על ידי המורה המאמנת והמדריכה הפדגוגית.

חונכות שהיא תהליך המבוסס על קשרים ויחסים בין אישיים, מורכבת מאלמנטים חברתיים ופסיכולוגיים (Roberts, 2000). פאור ועמיתיו (Power, & et. al, 2011), מצביעים על שינוי חיובי עצום בהתנהגות, ביחסים בינאישיים ובמוטיבציה. בחונכות עמיתים, החונך מלווה, מנתח, תומך, מדריך, מעצים ומספק ידע נחוץ בתהליך החונכות. בד בבד הוא עובר תהליך של העצמה, הובלה, מנהיגות והצלחה.

המחקר שלנו הוא מחקר פעולה מתמשך, בעזרתו ביקשנו לבדוק את יעילות הדרכה לפי מודל האחות הגדולה: חונכות עמיתים ואומנות החונכות". מודל זה מביא להעצמה של סטודנטית שנה ג' ורווח של הדרכה ממושכת מעבר למודל הרגיל שבו הסטודנטית מקבלת הדרכה רק מן המדריכה ומהגננת. יתר על כן, במודל זה סטודנטית שנה ג' נחשפת שנה נוספת לתוכנית ההדרכה של שנה ב'. פעם כמי שמקבלת הדרכה ופעם כעוזרת הדרכה, מה שמחזק את המיומנויות והתכנים של התוכנית. הסטודנטית של שנה ב' גם מרוויחה כפליים. היא נהנית מהדרכה מתמשכת לאורך היום עם עמיתה מקורבת לה בנוסף להדרכה של הגננת ושל המדריכה. בנוסף לכך, היא נחשפת לתכנים ולמיומנויות של שנה ג', מה שמאפשר לה הטמעה מתמשכת לאורך זמן לכל תוכנית שנה ג'.

ביעילות ההדרכה ביקשנו לבדוק גם את התחומים שמודל זה מקדם ומחזק אותם בהדרכה, ובאיזה אופן הסטודנטיות רואות בו כתורם להדרכה לעומת המודל הרגיל המתקיים בקבוצת ביקורת. במהלך המחקר מתועדות שיחות של סטודנטיות שנה ב' שהשתתפו בתוכנית זו של הדרכה. רובן אכן ציינו את התרומה המתמשכת של הסטודנטית הותיקה להן. בנוסף לזה שסטודנטיות שנה ג' דיברו על העצמה וחשיפה מחדש לתכנים של שנה ג'. בהמשך המחקר תהיה התמקדות ודגש על המיומנויות שמודל זה אכן יעצים את הסטודנטיות, ואיך המורות המאמנות רואות בו כשונה מהמודל הרגיל.

מקורות

Power, et. al (2011). Building bridges: A practical guide to developing and implementing a subject-specific peer-to-peer academic mentoring program for first-year higher education students. *Asian Social Science*, 7(11), 75-80.

Roberts, A. (2000). Mentoring revisited: A phenomenological reading of the literature. *Mentoring & Tutoring*, 8(2), 145-170.

תהליכי צמיחה ברצף ההתפתחות המקצועית: נקודת המבט המחקרית

חיה קפלן, רחל צפרייר, ורד רפאלי, דינה בן יעיש, אסתי פיירסטיין, גילה רונן, רקפת שחר ויוני ספרונוב

תהליך הכניסה למקצוע ההוראה מורכב משנת ההתמחות ומשתי שנות העבודה שלאחריה. לתהליך זה השפעה מכרעת על המשך החיים המקצועיים של עובד ההוראה, על גיבוש תפיסת תפקידו וזהותו המקצועית ועל התמדתו בהוראה (חוזר מנכ"ל תשע"ל 1, ב). קשייו של המורה המתחיל מתועדים היטב בספרות, ורבות מדווח על השיעור הגבוה של נשירת מורים בשנות הכניסה להוראה (הלמ"ס, 2006-א).

היחידה לכניסה להוראה "משאבי צמיחה" מלווה את המורים החדשים בשנות הכניסה להוראה. במסגרת היחידה נבנתה תפיסה של רצף התפתחות מקצועית, עליה מתבססת העבודה הסדנאית בשנת ההתמחות ובשנה הראשונה בהוראה. המטרה המרכזית של סדנאות המורים הינה ליווי המורה בתהליכים של גיבוש הזהות המקצועית, תוך שימת דגש על פיתוח הכוונה עצמית, פרואקטיביות ותפיסה של פסיכולוגיה חיובית. היחידה עוסקת גם בהכשרת מורים חונכים במסגרת של סדנאות, שמטרתן לסייע בפיתוח תפיסת תפקיד החונכות וברכישת מיומנויות וכלי הדרכה, ברוח אותן גישות חינוכיות.

במסגרת הסימפוזיון תוצג התפיסה של היחידה לכניסה להוראה במכללת קיי באמצעות ממצאים ממחקרים המלווים את העשייה ביחידה.

מבנה המושב

יוני ספרונוב: החיוך של אושר, סיפורו של מתמחה

חיה קפלן, ורד רפאלי ואסתי פיירסטיין: תפיסת היחידה לכניסה להוראה במכללת קיי: בין תיאוריה

ומחקר (עדויות מחקר פיילוט)

גילה רונן: הנחיה בגישה הנרטיבית: מה מספרים לנו המורים בתחילת דרכם בהוראה?

דינה בן יעיש: עולמה של הגננת בתחילת דרכה בהוראה

רחל צפרייר וורד רפאלי: הערכה מעצבת של איכות ההוראה בשנת הסטאז': מה היא מספרת לנו?

רקפת שחר: תפקידים של החונכים והמלווים בהצמחת המורים החדשים: דיון לאור ממצאי המחקרים

שהוצגו במושב.

מגדר ותחרותיות: עדות ממשחקי טניס של מקצוענים

אלכס קרומר, מוסי רוזנבוים ועופר שפיר

אנו חוקרים האם משחקי טניס של גברים צמודים יותר ממשחקי טניס נשים. ואם כן, אז מה הסיבות להבדל זה. לצורך המחקר אספנו תוצאות משחקי טניס מ-47 טורנירים היוקרתיים ביותר בשנת 2010 שכללו 3,844 מערכות טניס במשחקי גברים ו-3,034 מערכות טניס במשחקי נשים. בצענו רגרסיות [מסוג פואסון] ובקרה על משתנים מסבירים כמו הפרשי דירוג, סוג משטח, סוג תחרות, הפרס הכספי עבור הניצחון ויתרון ביתיות. מצאנו שמערכות טניס של נשים פחות צמודות מבחינת התוצאה הסופית שלהן ביחס למערכות במשחקי גברים.

ניתן להסביר את התופעה על ידי הבדל מגדרי בכוח פיסי. כך למשל, כאשר הוספנו משתנים פיסיים כמו גובה ומדד BMI לרגרסיות שכללו גברים בנפרד ונשים בנפרד, מצאנו שכל ששני שחקנים פיסיים יותר, כך המערכה תהיה צמודה יותר מבחינת התוצאה הסופית שלה. וכמובן, שכאשר הצגנו את המשתנים הנייל ברגרסיה שכללה גברים ונשים גם יחד, מצאנו שכל ההסבר בנוגע לשוני בצמידות התוצאה נובע מהבדלים פיסיים בין המינים ולא מהבדלים מגדריים ביחס לתחרותיות.

”החצי המלא של הכוס”: חוויות הוראה חיוביות של מתמחים והקשר

למוטיבציה להוראה

ורד רפאלי וורדה צימרמן

תקופת ההתמחות בהוראה מאופיינת במגוון קשיים, לחצים ומתחים בקרב מתמחים, אשר לראשונה נדרשים לתפקד כמורים עצמאיים במסגרת הבית ספרית. החוויות המאתגרות של המתמחים בשנה זו נחשבות לאחת הסיבות המרכזיות לנשירה בקרב מורים חדשים (Ingersoll, 2001). בעוד המחקר בתחום נטה להתמקד בקשיים שאיתם מתמודדים מתמחים, המחקר הנוכחי מתמקד בהתנסויות החיוביות שלהם, ובמיוחד בחוויות הוראה מיטביות, המאופיינות בתחושה של ”זרימה” (Csikszentmihalyi, 1990). מושג ה”זרימה” מתייחס למצב מנטאלי, שבו הפרט מעורב עמוקות בפעילות מעניינת ומאתגרת, ה”מותחת” את גבולות היכולת שלו ומייצרת רמות ביצוע גבוהות ביותר. חוויות מעין אלה חשובות במיוחד עבור מורים מתחילים, שכן הן מייצרות משוב פנימי חיובי, שיש בו כדי למתן תחושות של אכזבה וייאוש, שעליהן מתמחים נוטים לדווח (Huberman, 1992). התמקדות בהיבט החיובי של התנסויות של מתמחים בהוראה מאפשרת זיהוי של התנאים המזמנים להם חוויות הוראה מיטביות. בהרצאה נדווח על שני מחקרים. המחקר הראשון ביקש לחשוף את התנאים, המאפשרים למתמחים לחוות זרימה בהוראה. ארבעים מתמחים כתבו אודות חוויות הוראה מיטביות שחוו. ניתוח תוכן זיהה מאפייני הוראה ומאפיינים של תגובות לומדים, אשר זימנו חוויות זרימה עבור המתמחים. מאפייני ההוראה כללו: שימוש בשיטות למידה חווייתיות, יצירת רלוונטיות בחומר הנלמד עבור הלומד, קיום שיח א-פורמאלי עם הלומדים, גמישות בתגובתיות לאירועים בכיתה, ותחושת ביטחון בידע בנושא ההוראה. מאפיינים בתגובת הלומדים כללו: הפגנת עניין, סקרנות ומעורבות בלמידה בכיתה. המחקר השני בחן את הקשר בין מוטיבציה לעיסוק בהוראה לבין איכות חוויית ההוראה של המתמחה. חמישים מתמחים מילאו שאלון סגור, שבדק מוטיבציה לעיסוק בהוראה, חוויות זרימה ותחושות חיוביות ושליליות בהוראה. חוויות זרימה ותחושות חיוביות בהוראה נמצאו גבוהות יותר בקרב מתמחים בעלי מוטיבציה פנימית גבוהה (לעומת נמוכה) לעיסוק בהוראה. בהרצאה יידונו ההשלכות של הממצאים להתמחות בהוראה.

מקורות

Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York: HarperCollins.

Huberman, M. (1992). Teacher development and instructional mastery. In: A. Hargreaves & M. G. Fullan (Eds.), *Understand teacher development* (pp. 122-142). New York: Teachers College Press.

Ingersoll, R., & Smith, T. M. (2004). Do teacher induction and mentoring matter? *NAASP Bulletin*, 88(638), 28-40.

נשים ערביות, השכלה גבוהה ותרומתה למעמד האישה

תמר שפירא

בהרצאה זו אציג התפתחות של מחקרים שעסקו בנשים ערביות משכילות, ונערכו מאמצע שנות התשעים של המאה הקודמת ועד עתה.

משתתפות המחקר הראשון היו עשר מורות מובילות שינוי בבתי ספר (שפירא והרץ לזרוביץ', 2002). במחקר השני (שפירא, הרץ-לזרוביץ' ושפר, 2012) השתתפו בו 465 מורים ומורות מ-20 בתי ספר ערבים בצפון והוא בחן את עמדותיהם כלפי מעמד האישה, מנהיגות נשים, תרבות וחדשנות. המחקר שילב שיטות איכותנית וכמותנית. בנוסף, במהלכו של המחקר נערכו ראיונות עם 23 מורות ומורים על חסימה, שיטור והגבלות על נשים ועל אסטרטגיות של נשים והעצמה (שפירא והרץ-לזרוביץ', 2009). במחקר נוסף, Arar, Shapira, Azaiza & Hertz-Lazarowitz, 2013). שנערך בשיתוף עם ד"ר חאלד עראר התמקדנו בסיפורי חיים של 22 מנהלות ערביות ממערכות החינוך והרווחה מאזורי המרכז והצפון. בין הנושאים המרכזיים של המחקר נמצא מנהיגות נשים בחינוך הערבי, מינוי נשים לתפקידים, נשים בטריטוריה גברית, לבוש מסורתי וזהות.

מכל המחקרים שנסקרו לעיל בלט נתון מעניין: השכלה גבוהה היא חלק בלתי נפרד מסיפורי המשתתפות במחקרים. השאלות שהעסיקו אותנו, אם בגלוי ואם במובלע היו: מהי תרומת ההשכלה הגבוהה לנשים ערביות ומה משמעותה החברתית והתרבותית?

לשאלות אלה אתייחס בהרצאה.

מקורות

שפירא, ת' והרץ-לזרוביץ', ר' (2002). נשים מובילות שינוי בבית הספר הערבי. *עיונים במנהל ובארגון החינוך*, 26, 35-67.

שפירא, ת' והרץ-לזרוביץ', ר' (2009). חסימה והעצמה של נשים במרחב החינוכי ובמרחב הציבורי. בתוך: פ' עזאיזה, ח' אבו בקר, ח' הרץ-לזרוביץ' וא'. גאנס (עורכים). *נשים ערביות בישראל: תמונת מצב ומבט לעתיד* (עמ' 291-318). אוניברסיטת תל אביב: הוצאת רמות.

שפירא, ת', הרץ-לזרוביץ', ר' ושפר, ל' (2012). מסוגלות עצמית, תפיסת תרבות והעצמת נשים: משמעויות מגדריות וחברתיות אצל מורות ומורים בחינוך הערבי. *עיונים במנהל ובארגון החינוך*, 32, 185-215.

Arar, K., Shapira, T., Azaiza, F., & Hertz-Lazarowitz, R. (2013). *Arab women in management and leadership: Stories from Israel*. MacMillan Publication.

יֵשׁ מְלִים, וְיֵשׁ מְלִים!': עיון ביצירותיו של שלונסקי לילדים

עדי שר

המאמר דן במילים הטעונות הסבר מתוך יצירותיו לילדים של אברהם שלונסקי, מילים העשויות להרתיע את הנמען מלגשת אל הטקסט בשל הקושי שהן עשויות ליצור, כביכול, בהבנת הטקסט; ובדרכים באמצעותן המשורר בחר לתת הסברים למילים הללו ביצירותיו. מאוסף המילים הללו למדים, כי ביצירותיו של שלונסקי יש מילים כאלה מן העברית הגבוהה-הספרותית, מן הלעז ומילים מומצאות-חידושו של שלונסקי.

משבוחנים את דרכי ההסבר בכתיבתו של שלונסקי מתגלה, כי הוא ער לקושי זה, ולכן הוא מעמיד "מילונים" מסוגים שונים: מילון עברי-עברי, מילון לועזי-עברי, מילון אטימולוגי ותזאורוס בגוף היצירות. שלונסקי מביא את הסבריו ביצירות באופני כתיבה שונים: ברצף הטקסט, בין סוגריים ובהערת שוליים. הסבריו ברורים ומרבית הסבריו הסמנטיים תואמים את המשמעות הדנטטיבית של המילים, כפי שניתן למצוא במילונים המשרתים את דובר השפה. ההבדל הבולט בין "מילוניו" של שלונסקי לבין המילונים המשרתים את דובר השפה הוא הכתיבה המחורזת וההומור המתוחכם ב"מילוניו" לעומת הכתיבה העיונית במילונים המקבילים.

הממצאים שנאספו מלמדים כי בכל יצירותיו נמצאות מילים ה"זקוקות" להסבר, לדעת המשורר. אשר לאופן הכתיבה של ההסברים נמצא, כי הכתיבה ברצף הטקסט היא הדרך הנפוצה ביותר בכתיבת הסבריו של שלונסקי ביצירותיו לילדים, והיא מופיעה בכל אחד מארבעת סוגי ה"מילונים" שצוינו ובשלוש יצירותיו. כתיבת ההסבר בין סוגריים נמצאה בשניים מ"מילוניו": ב"מילון" החד-לשוני עברי-עברי וב"מילון" הדו-לשוני לועזי-עברי בשלוש היצירות. ההסברים הללו שופעים הומור, משתלבים בטקסט ויוצרים הנאה מן היצירה. כתיבת דברי ההסבר בהערת שוליים נמצאה רק ב"מילוניו" החד-לשוני עברי-עברי ביצירה אחת. במקרה זה, קריאה של דברי ההסבר המחורזים בהערת השוליים קוטעת במידת מה את רצף הקריאה של הטקסט, בדיוק כפי שמצופה מכתיבה של הערה כזאת. ניתן כמובן לדלג על דברי ההסבר הכתובים בהערה ולהמשיך בקריאה רצופה של הטקסט.

המאמר מלמד, כי שלונסקי אכן דואג ליצור פתרון הולם לקושי העשוי להתעורר אצל הקורא בהבנת המילים הללו בדרך ההולמת את יכולותיו של הנמען הצעיר. הוא מספק הסבר "מילוני", למילים בצורה קליטה וערבה לאוזן. כתיבתו מביאה אפוא ללימוד מילים חדשות ולהרחבת אוצר המילים, להכרה במאפייני כתיבה שונים, לפיתוח החשיבה על הלשון בדרכים שונות ומגוונות, להנאה ולשעשוע מן הלשון. כל אלה ועוד חושפים את הקורא ללשון ראויה, מאתגרת ואף משביחה את טעמו של הקורא. השאלה, אם כן, המתבקשת לבחירתו של טקסט המתאים לנמען איננה האם יש בו מילים הטעונות הסבר, אלא האם ההקשר הטקסטואלי פותר את בעיית המילים הללו? כתיבתו של שלונסקי – היא תשובה הולמת לשאלה זו.

על אודות המציגים

ד"ר סלימאן אבו באדר

ד"ר סלים אבו ג'אבר הוא ראש תכנית ההכשרה לבית הספר היסודי במגזר הבדואי, ראש המרכז לחקר הוראת השפה והספרות הערבית ומרצה במכללת קיי. בנוסף הוא ראש המסלול הבדואי/ ערבי ומרצה במכללת אחווה. תחומי העניין שלו הם שפה וספרות ערבית, תרבות האסלאם, היסטוריוגרפיה, חינוך והכשרת מורים במגזר הערבי.

דוא"ל: saleemk9@hotmail.com

ד"ר מוחמד אבו נג'א הוא ראש ההתמחות במתמטיקה, מרצה ומדריך פדגוגי בהתמחות מתמטיקה במכללת קיי, מרצה אלקאסמי, המכללה האקדמית לחינוך. תחומי העניין שלו הם הוראת המתמטיקה, בעיקר שילוב כלים טכנולוגיים בהוראת המתמטיקה וההוראה והלמידה של הגיאומטריה בקרב פרחי הוראה.

דוא"ל: muhamadnj@gmail.com ; muhamad@kaye.ac.il

ד"ר אמאל אבו סעד היא מרצה ומדריכה פדגוגית במסלול להתמחות מדעים בביה"ס היסודי ובמסלול להסמכת גננות במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם זהות אישית מקצועית ותרבותית, חינוך בראי השדה, גנטיקה ותזונה נכונה.

דוא"ל: abusaadamal@gmail.com

פרופ' ארנון אדלשטיין הוא קרימינולוג ומשמש כיועץ אקדמי לחינוך הבלתי פורמאלי במכללת קיי. תחומי העניין שלו הם הקשר בין הגירה לפשיעה ורצח מרובה קורבנות ורצח בנות זוג.

דוא"ל: arnone101@inter.net.il

ד"ר אסתר אזולאי היא מרצה בחוג לספרות במכללות קיי ובחמדת הדרום ועורכת כתב העת האקדמי "חמדעת" של מכללת חמדת הדרום. תחומי העניין שלה הם אינטרטקסטואליות ובין ספרות לאמנות, בכלל וביצירות עמוס עוז בפרט.

דוא"ל: esti20040@gmail.com

ד"ר סמדר בן אשר היא פסיכולוגית חינוכית, ראש התוכנית לייעוץ חינוכי M.Ed במכללת קיי, מרצה במחלקה לחינוך באוניברסיטת בן גוריון וחברת סגל מרכז מנדל לפיתוח מנהיגות בנגב. תחומי העניין שלה הם מצבי משבר אישיים וחברתיים ודרכי ההתמודדות איתם, עבודה בקבוצות, קונפליקט בין קבוצות ובתוך הקבוצות.

דוא"ל: bsmadar@gmail.com

ד"ר דודה ברק היא ראש בית הספר ללימודים מתקדמים וחברה בצוות שח"ף במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם למידה של מורים ומחקר עצמי שיתופי ונרטיבי.

דוא"ל: juditb@kaye.ac.il

ד"ר אולז'ן גולדשטיין היא מרצה וראש רשות המחקר במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם שילוב

טכנולוגיות מידע בהוראה ובהכשרת מורים, הערכת תוכניות הכשרה להוראה, וסגנונות למידה של סטודנטים ומרצים.

דוא"ל: olzang@kaye.ac.il

ד"ר אמנון גלסנר הוא ראש לימודי חינוך וראש התמחות בחינוך הבלתי פורמאלי במכללת קיי. תחומי העניין שלו הם עיצוב סביבות למידה המשלבות חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורתית ותקשוב ולמידה מהצלחות ברמת הפרט והקבוצה.

דוא"ל: glassner-a@bezeqint.net

ד"ר חיים דיהי הוא ראש ההתמחות בלשון במכללת קיי, ומרצה באוניברסיטת בן גוריון בנגב במחלקות ללשון עברית ולמקרא. תחומי עניין שלו הם עברית מקראית ובתר-מקראית, לשון בן-סירא, העברית במגילות ים-המלח, עברית רבנית וארמית.

דוא"ל: dihi@012.net.il

ד"ר יהודית זמיר היא ראש יחידת הערכה ברשות המחקר ומרצה בתחום הפסיכולוגיה החינוכית והסוציולוגיה של החינוך במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם בראייה הביקורתית של המעשה החינוכי והשלכותיה על שדה ההכשרה והחינוך.

דוא"ל: judithzamir@gmail.com

בילי יאנוס היא יועצת חינוכית, מנחה ומדריכה קבוצות הורים, בוגרת התוכנית MEd ליעוץ חינוכי במכללת קיי.

דוא"ל: ybili@walla.com

ד"ר מירי יוסוב-שלום היא ראש תחום לספרות ומרצה במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם התמורות בספרות הילדים, חקר עדות ובעיקר יהדות רומניה, ספרות עממית וקריאה מגדרית.

דוא"ל: shalomdi@012.net.il

ד"ר פליקס לבד היא ראש התמחות לימודי תואר ראשון וראש תכנית לתואר שני בחינוך גופני במכללת קיי. תחומי העניין שלו הם משחקי האדם ומשחקי ספורט תחרותיים, בעיקר ניווט מערכות אנושיות מורכבות בניהול, בחינוך ובמשחקי ספורט.

דוא"ל: felix.lebed@gmail.com

ד"ר תרצה לוי היא ראש לימודי ההכשרה במכללת קיי, מדריכה פדגוגית בתכנית גן ומרצה בהתמחות לגיל הרך. תחומי העניין שלה הם שיח עמיתים אצל ילדים בגיל הרך וניצני אוריינות.

דוא"ל: flia.lewin@gmail.com

ד"ר רות מנסור היא חברה בצוות שח"ף, מרצה ומדריכה פדגוגית בתכנית להכשרת אקדמאים ובתכניות לתואר שני במכללה. מומחית בגישת החקר האנתרופולוגי להבנת קהילות ותרבויות ובהיבטים האתיים בעשייה החינוכית. משמשת כיום כמרכזת תכנית הטובים לחינוך בנגב

דוא"ל: ruthmansur@gmail.com

ד"ר נורית נתן היא מרצה לאוריינות (כתיבה-קריאה), למידה-חשיבה וניהול שיח כיתה וחברה ברשות המחקר במכללת קיי. תחומי העניין שלהם הם תהליכי למידה מטקסטים, שימוש במארגנים גראפיים במהלך למידה וניהול שיח כיתה.

דוא"ל: nurnatan@bgu.ac.il

וורדה סעדה גרגס היא דוקטורנטית ומרצה במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם מעמדה האדמיניסטרטיבי של האישה בחינוך, מנהיגות חינוכית, חינוך מרחוק, חונכות, מחקר פעולה, הדרכה פדגוגית.

דוא"ל: warda.kaye@gmail.com

ד"ר דיתה פישל היא מרצה ומדריכה פדגוגית מסלול לחינוך מיוחד במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם בנושאים של הכשרת מורים.

דוא"ל: ditaf@macam.ac.il

דינה פרילינג היא דוקטורנטית, חברה בצוות שח"ף במכללת קיי. מרצה ומדריכה בתחום הפסיכולוגיה והייעוץ.

דוא"ל: friling@kaye.ac.il

ד"ר וורדה צימרמן

רחל צפירי היא מרכזת את סדנאות הסטאז' במכללת קיי, מדריכה פדגוגית במסלול לחינוך מיוחד ומרצה במכללה.

דוא"ל: rzafir@bezeqint.net

פרופ' לאה קוזמינסקי חוקרת בתחומי החינוך, כולל זהות מקצועית של מורים, הטמעת טכנולוגיות מידע בהוראה וכן ייצוג עצמי של לומדים עם מוגבלויות. משנת 2010 היא מכהנת כנשיאת המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי בבאר שבע.

דוא"ל: leako@kaye.ac.il

ד"ר חיה קפלן היא ראש היחידה לכניסה להוראה, ראש המרכז למוטיבציה ויועצת אקדמית של מורים בפועל במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם התפתחות הזהות המקצועית של מורים מתחילים, תהליכים מוטיבציוניים ורגשיים, תהליכי שינוי ותוכניות התערבות בבתי ספר, כולל תלמידים מצטיינים במערכת החינוכית הבדואית. ראש "משאבי צמיחה", היחידה לכניסה להוראה.

דוא"ל: kaplanh@kaye.ac.il (kaplanp@bgu.ac.il)

ד"ר ורד רפאלי היא מרצה וחברה ביחידת ההערכה במכללה. תחומי העניין שלה הם פסיכולוגיה חיובית בחינוך והערכת תכניות חינוכיות. רכזת תחום מחקר ביחידה לכניסה להוראה.

דוא"ל: rvered@bgu.ac.il

ד"ר תמר שפירא היא מורה (בגימלאות) לספרות ותנך בבי"ס התיכון חקלאי בנהלל. מרצה בחוג לניהול וארגון מערכות חינוך (M.Ed.) וחברה בוועדת המחקר בחוג לשילוב במכללה האקדמית לחינוך גורדון

חיפה. עמיתת מחקר במרכז היהודי-ערבי באוניברסיטת חיפה. תחומי עניין: מנהיגות נשים בחינוך, העצמת נשים ומנהיגות נשים בחינוך הערבי בישראל, מנהלות ערביות במערכות ציבוריות.

דוא"ל: shapira.tamar6@gmail.com

ד"ר עדית שר היא מרצה ללשון עברית ומדריכה פדגוגית במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם לשון, ספרות וסגנון, לשון ילדים.

דוא"ל: editsher@gmail.com

ד"ר סמדר תובל היא ראש תכנית שח"ף להכשרת אקדמאים להוראה, מדריכה פדגוגית ומרצה לפסיכולוגיה ומורה בתואר השני ליעוץ חינוכי במכללת קיי. תחומי העניין שלה הם מחקר אתנוגרפי ונרטיבי וגישות של צדק חברתי.

דוא"ל: smadar.tuval@gmail.com

ד"ר אינה סמירנוב היא ראש התמחות אנגלית במכללת קיי מרכזת אנגלית לצרכים אקדמיים, ראש ההתמחות באנגלית, מרצה.

דוא"ל: aoknin@gmail.com

מר צביקה לוטן הוא מנהל תוכנית המצוינות בנגב, החברה למתנס"ים

מר פייסל סואלחה הוא רכז צוות המורים לאנגלית, תכנית המצוינות, מפקח על הוראת אנגלית במגזר הבדואי

מר עאסלה גלאל הוא מורה בתוכנית המצוינות בבית ספר מקיף חורה על שם יצחק רבין

רנא ופאתן היא תלמידות כיתה י', בית ספר מקיף על שם יצחק רבין, חורה

דינה בן יעיש היא מנחת סדנא לגננות בשנה הראשונה בהוראה

דוא"ל: dinab211@gmail.com

אסתי פיירסטיין היא רכזת מורים מלווים

estifa@education.gov.il

רון גילה היא מנחת סדנא למורים בשנה הראשונה בהוראה

דוא"ל: ronen_gila@walla.com

ד"ר רקפת שחר היא רכזת תחום הכשרת חונכים

דוא"ל: rakefetsha@gmail.com

יוני ספרונוב הוא מתמחה, התוכנית לחינוך גופני, מכללת קיי

ד"ר נאדר חאלף מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי

דוא"ל: nadarhil@post.tau.ac.il

ד"ר עופר מוכתר המכללה האקדמית אשקלון ומכללת קיי באר שבע. תחומי מחקר ועניין: חינוך גופני.

דוא"ל: ofermu2@gmail.com

יעקב סובוביץ

לירון סמוליאר מכללת קיי, אוניברסיטת תל-אביב

דוא"ל: lsmoliar@hotmail.com

ד"ר שלומית גיא אוניברסיטת בן גוריון, מכללת ספיר, מכללת קיי

דוא"ל: guyshlomit1@gmail.com

ד"ר מרק אפלבאום מרצה וראש לימודי ההתמחויות במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי.

דוא"ל: mark@kaye.ac.il

אלכס קרומר

ד"ר בן ציון אדר מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. תחומי מחקר ועניין: חינוך גופני; בריאות הציבור.

דוא"ל: benadar@netvision.net.il

ד"ר שושנה שטיינברג מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. תחומי מחקר ועניין: יחסים בין פרטים ובין קבוצות; פתרון קונפליקטים; דיאלוג בין יהודים וערבים; רב-תרבותיות; קבלת השונה; חינוך לשלום.

דוא"ל: shoshst@gmail.com

ד"ר פכרי בסול מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. ראש ההתמחות בלשון ערבית, חבר צוות אכסניית לשון - שפה ערבית. תחומי מחקר ועניין: מומחה לשפה וספרות ערבית; מומחה למשפט מוסלמי; משפטים; מומחה למעמד האישה הערבייה כמיעוט בתוך מיעוט; מומחה למעמדם של הלא מוסלמים באסלאם

דוא"ל: fakhribsoul@hotmail.com

רויטל חדד

מיכל אנג'ל

דוא"ל: engelm10@gmail.com

רן בל מלכה

דוא"ל: ranben78@gmail.com

ד"ר שרון ברק מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. ראש מעבדת ביומכניקה ופיזיולוגיה של המאמץ. תחומי מחקר ועניין: כלי מדידה לילדים ונוער עם מוגבלויות גופניות; רמת פעילות גופנית של ילדים ונוער עם מוגבלויות גופניות.

דוא"ל: sharoni.baraki@gmail.com

פרופ' שלמה בק מרצה במכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. נשיא המכללה – לשעבר. תחומי מחקר ועניין:
פילוסופיה של החינוך והכשרת מורים.

דוא"ל: shlomb@kaye.ac.il